

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Sen. Robert Dole in kong. Richard Gephardt zmagala v Iowi — George Bush le tretji med republikanci — Pat Robertson presenetil

DES MOINES, Io. — Sinoči so bili po vsej Iowi strankini volivni zbori, nekako podobni primarnim volitvam v drugih državah. Ti zbori so tudi bili prvo resnejšo merjenje moči med letošnjimi predsedniškimi kandidati v obeh strankah in zato jim politični analitiki pripisujejo precej pomena.

Največ presenečenja je bilo v republikanski stranki. Kot pričakovano, je zanesljivo zmagal sen. Robert Dole, vodja republikanske manjšine v zveznem senatu. 64-letni Dole je iz sosednjega Kansasa in bi bil poraz v Iowi zanj pomenil politično skoro smrtni udarec. Za Doleom pa je bil bivši evangeličanski protestantovski duhovnik Pat Robertson. Robertson ima skupino zelo vnetih pristašev, ki so mu predani z vsem srcem. Kot kaže, bodo analitiki morali Robertsona vzeti resneje, kot so doslej, čeprav so še vedno mnenja, da ima Robertson malo možnosti postati republikanski predsedniški kandidat. Robertson pripada najkonservativnejši struji v stranki.

Najhujše je bil poražen podpredsednik George Bush, ki je bil tretji in je dobil komaj petino vseh oddanih republikanskih glasov. Kong. Jack Kemp, newyorški republikanski konservativec, je bil četrti.

Med demokrati si je priboril relativno zmago kong. Gephardt, ki je v svoji kampanji zagovarjal interese ameriških delavcev pred navalom uvoženega blaga. Zahteva vladne ukrepe zoper ameriške trgovinske partnerje, ki sicer veliko izvažajo v ZDA, ne dopuščajo ali pa zelo omejujejo uvoz ameriškega blaga in kmetijskih pridelkov. Ta pesem je imela močan odmev posebej v Iowi in je Gephardt prinesla zmago. Drugi med demokrati je bil sen. Paul Simon iz Illinoisa. Simon poudarja, da je tradicionalen demokratiški liberalec, nekaj naslednik pok. Huberta Humphreya in Franklina Roosevelta. Tretji je bil guverner Massachusettsa Michael Dukakis.

Med demokrati sta posebej nazadovala bivši guverner Arizone Bruce Babbitt in pa nekdanji sen. Gary Hart. Babbitt je prejel okrog 9 odstotkov, Hart pa komaj 1 odstotek vseh demokratskih glasov. Relativno dobro se je izkazal črnski kandidat Jesse Jackson, ki je dobil okrog 11% vseh glasov kljub temu, da črnici predstavljajo le dva odstotka vsega prebivalstva Iowe.

Sedaj je na vrsti država New Hampshire. Javna povpraševanja kažejo, da vodi med republikanci Bush, vendar menijo analitiki, da mu bo njegov viden poraz v Iowi zelo škodoval. Ako bo Bush poražen prihodnji teden od Dolea, pravijo analitiki, bo treba govoriti o Bushovem odhodu iz kampanje. Dukakis sedaj vodi v New Hampshireu, a je Gephardt po zmagi v Iowi optimističnejši. Dukakisovo tretje mesto v Iowi mu namreč ne utegne dosti škodovati, vsekakor pa mora zmagati v sosednjem New Hampshireu. Nato bodo vsi kandidati, ki bodo še aktivni, gledali naprej na 10. marca, ko bodo v več južnih državah primarne volitve in strankini zbori.

Strankini zbori v Iowi pomenijo prvi korak na poti k imenovanju predsedniških kandidatov. Za nekatere obrobne kandidate v obeh strankah bo sinočnje glasovanje usoden udarec, kar je tudi eden namenov tega časovno dolgega in denarno dragega proce-

sa. Kajti v teh lokalnih, včasih kar provincialnih kampanjah se izkristalizirajo stališča kandidatov in se pokažejo njihove sposobnosti in tudi pomanjkljivosti. Na podlagi vsega tega končno izrekajo zadnjo besedo volivci oz. državljani ZDA.

Gorbačov pogojno obljubil začetek umika sovjetskih sil iz Afganistana že 15. maja — Reaganova vlada skeptična zaradi pogojev

MOSKVA, ZSSR — Včeraj je sovjetski voditelj Mihail Gorbačov dejal, da so Sovjeti pripravljene začeti odpoklicati domov svoje vojaške enote, nastanjene v Afganistanu, že s 15. majem. Vsi sovjetski vojaki bi bili zapustili Afganistan v desetih mesecih. Vendar je Gorbačov dodal, da je odhod iz Afganistana pogojen od uspeha pogajanj med pakistansko vlado in lutkarskim režimom v Kabulu. Ta pogajanja trajajo že precej časa, posredovalno vlogo igrajo Združeni narodi. Tako bi Afganistanci sami se odločili o bodočnosti njihove države, je rekel Gorbačov, ki je pripomnil, da bodočnost te države ne smatra za sovjetsko zadevo.

V Beli hiši in State Departmentu so vzeli Gorbačovove besede na znanje, a so do njegove izjave skeptični. Med drugim zahteva Gorbačov, da ZDA nehajo s pošiljanjem orožja afganistanskim upornikom že ob začetku umika sovjetskih čet. Pakistanska vlada naj bi se pri tem obvezala, da ne bo več dovolila takšnega pošiljanja orožja in druge opreme upornikom. Čeprav bi Sovjeti vzeli deset mesecev za svoj umik, je Gorbačov povedal, da bi večji del te zasedbene vojske odšla že v prvih mesecih.

Opazovalci afganistanskih razmer so enotni o tem, da bi lutkarski režim 41-letnega Nadžibullaha ne mogla ostati na oblasti niti tedna brez navzočnosti sovjetskih enot. V pogajanjih skušajo Sovjeti doseči nekakšno koalicijsko vlado, v kateri bi sodelovali sedanji kabulski režim in predstavniki upornikov. Voditelji uporniških gibanj — ki so med seboj sicer precej sperti in so enotni le glede zahteve za odhod Sovjetov — pa niso pripravljene vstopiti v tako koalicijsko vlado.

— Kratke vesti —

Dunaj, Avstrija — Posebna komisija, ki je imela nalogo preiskati vlogo predsednika Kurta Waldheima med drugo svetovno vojno, je poročala včeraj, da je Waldheim sicer vedel za vojne zločine, jih ni protestiral, ni pa bil sam udeležen v njih. Waldheim, ki je imel sestanek s člani komisije, je povedal novinarjem, da je sicer vedel za zločine, ki so jih delale nacistične enote na okupiranem Balkanu, ta njegova vednost pa že ni noben vojni zločin. Ni še jasno, ako se bo tkim. Waldheimova afera z včerajšnjim poročilom rešena.

Panama City, Pan. — Včeraj je panamska vojska zahtevala od predsednika Erica Delvallea, naj zahteva odhod vseh 10.000 ameriških vojakov, nastanjenih v bližini panamskega prekopa. Vojaki so v Panami na podlagi pogodbe med državama, včerajšnja zahteva smatrajo za poskus poveljnika panamske vojske in dejanskega voditelja države gen. Manuela Noriega, da si pridobi več priljubljenosti med Panamci. Gen. Noriega je bil obtožen v ZDA sodelovanja s preprodajalci kokaina in je itak v težkem političnem položaju. Računa namreč, da mu bo nacionalistična, protiameriška karta pomagala.

Iz Clevelanda in okolice

Pustna zabava—

Dramatsko društvo Lilija vabi na svojo Pustno zabavo to soboto, 13. feb., ob 7. uri zvečer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrali bodo Veseli Slovenci. Vstopnice, ki vključujejo dobro večerjo, so po \$12. Kličite Avgusta Dragarja (943-5211) ali Franca Hrena (531-6196). Vstopnice samo za ples boste lahko dobili pri blagajni to soboto zvečer.

Sestanek—

Članstvo Primorskega kluba je vabljen na sestanek to nedeljo pop. ob 3.30 v Slov. delavskem domu na Waterloo Rd. Novi člani dobrodošli.

Sprememba—

Kosilo Slovenske šole pri Sv. Vidu bo v nedeljo, 21. februarja, ne pa 28. februarja. Kosilo bo kot vedno v avditoriju pri Sv. Vidu. Vstopnice imajo starši šolskih učencev, ali pa lahko pokličete tel. št. 732-8082. Kosilo bo servirano od 11.30 dop. do 1.30 pop.

Krofi—

Oltarno društvo pri Sv. Vidu bo imelo prodajo krofov to soboto, 13. feb., ob običajnem času v društveni sobi svetovidskega avditorija.

Novi grobovi

Nežka Vidervol

Včeraj, v ponedeljek, 8. februarja popoldne je v Euclid General bolnišnici nenadoma umrla Nežka Vidervol iz Norwood Rd. Na mrtvaškem odru bo v Zakrajškovem pogrebem zavodu na St. Clair Ave. Čas pogreba ob tem poročanju še ni določen.

Jane Marie Tomsic

V soboto, 6. februarja, je v Cleveland Clinicu po dolgi bolezni umrla 58 let stara Jane Marie Tomsic, živeča zadnjih 11 let v Rocky Riverju, rojena 19. septembra 1929 v Euclidu, hčerka Antona in Jennie (oba že pok.), sestra Josepha, Anthonyja in Franka, zaposlena pri Standard Oil Co. 34 let, do svoje upokojitve l. 1985, članica SNPJ št. 142 in Ženskega odseka postaje št. 2926 VFW. Pogreb bo iz Želetovega zavoda v četrtek, 11. februarja, v cerkev sv. Kristine dop. ob 9.30 in od tam na Kalvarijo. Na mrtvaškem odru bo nocoj od 7. do 9. ter jutri pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9. Družina priporoča darove v pokojničin spomin Cancer Fund of the Ladies Auxiliary V.F.W. Post 2926.

Frances Suhadolnik

V nedeljo, 7. februarja, je na svojem domu po dolgi bolezni umrla 64 let stara Frances Suhadolnik z Bonna Ave., rojena v Sloveniji, od koder je

(dalje na str. 8.)

Rojstni dan—

Julia Kamber, 5925 St. Clair Ave., bo praznovala svoj 92. rojstni dan ta četrtek, 11. februarja. V sentklerski naselbini živi že več kot 60 let, s pokojnim možem Josephom sta 45 let lastovala in vodila Silver Bar gostilno na St. Clair Ave.

Prav zanimiv sestanek—

Preteklo nedeljo zvečer je bil v Baragovem domu informativni politični sestanek. Predaval o slovenskem narodnem programu od l. 1848 dalje je g. Mate Roesmann, sledila pa je tudi precej zanimiva debata, ki jo je spretno vodil prof. Vinko Lipovec. G. Roesmanna je predstavil in sam sestanek vodil g. Jože Melaher.

Koncert lepo uspel—

Preteklo soboto zvečer je USS godba na pihala v Slov. nar. domu praznovala svojo 10-letnico, popoldne pa je bila v prizidku SND že tradicionalna tekma v peku peciva. Dvorana je bila polno zasedena za koncert.

Letna seja—

Preteklo nedeljo popoldne je bila letna seja delničarjev Slov. narodnega doma na St. Clair Ave. Direktorji so poročali o preteklem letu, pri tem poudarjali finančno stisko, s katero se ta narodni hram sooča, slišati pa je bilo tudi nekaj razveseljivih novic. Tako zelo uspeva organizacija Prijateljev SND, ki skuša dobiti status »tax-exempt«, kar bi brez dvoma prinesel še več denarnih prispevkov. Dalje, direktorji se pogajajo z bolnišnico St. Vincent Charity z namenom, da bi ta bolnišnica odprla sodobno opremljeno ambulanto v predelanih prostorih, kjer sta prej bila Shimrakov fotografski studio in neka druga fotografska trgovina. O tem bomo še poročali, ker utegne biti zelo koristno ne le za SND, ampak seveda za naselbino sploh.

Žalostno sporočilo—

Gdč. Cilka Bolta iz Fort Lauderdale, Fla., je sprejela žalostno novico, da ji je v Štepanji vasi pri Ljubljani 30. januarja 1988 po dolgi bolezni umrla 80 let stara sestra Francka Bolta. Naj počiva v miru!

Spominski dar—

Milan Dovič, 370 E. 266 St. v Euclidu, je daroval \$20 v tiskovni sklad AD v spomin svoje mame Marije Dovič iz Tolmačeva pri Ljubljani, ki je preminula 12. januarja. Iskrena hvala!

VREME

Oblačno danes z naletavanjem snega od 1 do 3 inčev. Najvišja temperatura okoli 29° F. Pretežno oblačno in hladno jutri, z najvišjo temperaturo okoli 22° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 11 Tuesday, February 9, 1988

Nič usmiljenosti! Nič opravičevanja! Samo Resnico!

Iz Kanade mi je poslal prijatelj izrezek iz torontskega slovenskega lista Slovenska država, kjer je bilo natisnjeno besedilo poziva »redakcijam vseh slovenskih časopisov v in izven Slovenije«, naj sprožijo javno razpravo o težki usodi »zamolčanih Slovencev«, namreč povojnih političnih emigrantov v Argentini. Vsebinska tega poziva mi daje povod, da pišem te vrstice široki slovenski javnosti v razjasnitve in poduk. (Op. ur. — Ta »poziv« ni bil poslan Ameriški Domovini.)

Omenjeni oklic listom je napisal eden od treh primorskih rojakov, ki so lansko leto obiskali naše argentinske emigrante, potem pa o svojih vtisih pisali v lokalno časopisje na Primorskem. Njihova ocena položaja argentinskih povojnih Slovencev in njihovega narodnostnega zadržanja nedvomno izkazuje, da so vsi trije imeli najboljši namen prikazati ta edinstveni fragment našega naroda v resnični, objektivni luči. Prav isti duh simpatije veje iz omenjenega poziva na splošno, vendar so izjave in namigovanja na nekaterih mestih takšne narave, da se skupaj spremenijo v obtožbo in obsodbo te povojne emigracije, in z njo seveda tudi tistih izseljencev, ki so se zatekli v Združene države, Kanado, Avstralijo in še drugam.

Tudi celotni ton oklica je tak, da tej emigraciji bolj škoduje kot ji koristi, z bratsko krvjo omadeževanim diktatorskim oblastnikom v domovini podstavlja piedestal, s katero naj tem begunskim ubožcem, ki so se pač motili, »ker niso videli druge možnosti« v pristnem in tolerantnem patriotizmu z usmiljenim srcem odpustijo njihovo »zmoto«, njihove potomce (ne njih samih!) pa naj nehajo izključevati iz članstva našega naroda. »Toliko let po vojni je sprava plemenito dejanje«. Kako se to more brati drugače kot direktna obsodba političnih beguncev, saj ob koncu poziva naravnost pove, da »sodi v duhu velike večine slovenskega naroda (če to le ni velika pomota!) in v duhu idej osvobodilnega gibanja našega naroda«.

Ta-le duh idej osvobodilnega gibanja je primorsko kockovstvo naših rojakov pod Italijo. Je razumljivo in deloma opravičljivo. Primorski ljudje, vključno njihovo izobraženstvo je, z majhnimi častnimi izjemami, motrilo in še vedno motri pojav OF in partizanskega gverilskega gibanja kot težko pričakovano rešitev izpod neizmerno težkega jarma italijanskega fašizma, ki jih je dosledno nacionalno in osebno strahotno zatiral do izničenja. V Kocbeku so gledali in gledajo krščanskega mesij, nadpovprečne duhovne potence in velikega literarnega umetnika (kar je v resnici tudi bil), niso pa opazili, in še vedno ne morejo spredvideti, kako majhen in pritlikav je bil kot politični voditelj svoje skupine krščanskih socialistov. V OF in njeni komunistični revoluciji pa ni šlo za velike duhovne probleme in za umetnost, temveč za priboritev politične oblasti nad narodom.

Na drugi strani meje v trojno okupirani jugoslovanski (dalje na str. 4)

Drobtinice, sladke in žaltave

CLEVELAND, O. - Hopsasi, hopsasa — pustna nedelja — lan' sem bil špeha sit, sedaj lačen sem zelja!

Tako smo peli, precej praznih želodcev, po taboriščih zunaj naše domovine po letu 1945. Kamor smo se zatekli, ko je svetovni mir izbruhnil in naši domovini pes na repu svobodo prinesel.

Daleč je sedaj že tisti čas, a v spominih se pogosto povračamo nazaj. Ta čas se spominjamo (pogosto presiti vsega) pustne nedelje in pustnega torika. Pustni torek smo pri nas po deželi imenovali tudi »vseh norcev god«, gotovo zato, ker smo se šemili v maškarade in počenjali po vasi še dosti (v primeru kar je danes) nedolžne norčije.

Za pustno nedeljo je bilo poleg krofov kosilo pripravljeno iz sveže ali prekajene svinjine — za pustni torek pa je bila skoraj obvezna ocvirkova potica — kratko smo jo imenovali »ocvirkovka«. Ta ocvirkovka je bila nadevana z ocvirkovo mastjo toliko, da ti je, ko si držal kos v roki, mast po roki polzela. Globoko doli na Dolenskem so si potem žejo z žlahtno vinsko kapljico gasili, po naših krajih smo se zadovoljili s sadnim moštom. Napolnili smo se z mastnimi jedili, da smo bili pokrepčani za vseh 40 postnih dni. Danes obveznega posta ni — sami pa že gledamo, da si ga preveč ne naložimo. Živimo nekako kakor tisti konj, ki je rekel: »Ovsa je dosti, sena je dosti in nič ne vemo, kdaj se posti.«

Prijatelji mesečnika Ave Maria bodo pripravili za 16. februar zvečer v šolski dvorani sv. Vida Pustno večerjo. Jaz jo poimenujem Domače kolone, ker bomo vdarili po krvavicah in pečenicah. To sem poudaril zato, da ne bi kdo v naglici napak bral in tako razumel, da bo Postna večerja.

Jaz sam se prištevam med prijatelje Lemonta in Ave Maria, čeravno ni kaj donosnega z menoj. Vesel sem sporočila, da so vstopnice za to večerjo v glavnem razprodane — ljudje se spominjajo lanske take večerje, ki je bila za to ceno kar najboljša.

Zahvaljujem se Vinku Rozmanu, ki je glava tega gibanja, zahvala tudi vsem, ki bodo pomagali, prav tako vsem, ki se boste povabilu odzvali.

Na veliko, nekaj »grošev« bo pa le nakapalo v blagajno Ave Maria, ki je do dna izsušena.

Na Srnjakovo kosilo—

Povabljeni smo in povabilu se bomo polnoštevilno odzvali. Dne 28. februarja bomo napolnili veliko obednico v Slovenskem društvenem domu na Reher Ave. v Euclidu. Vstopnice po \$10 so v predprodaji in se dobe ob nedeljah v cerkvenih vežah Marije Vnebovzete, se dobe v župnišču in še tudi, ako se ustavite pri Slovenskem domu za ostarele na Neff Rd.

Dobiček tega Srnjakovega

(Venison-Chicken) kosila gre za ta slovenski starostni dom. Zato naj bi bilo vsakomur neokusno reči: na to kosilo pa ne grem. Kosilo se bo serviralo od 2. do 5. popoldne. Poleg dobrega kosila (še vsako leto je bilo dobro), bo tudi poskrbljeno za primerno razvedrilo.

Naš je ta dom — bo morda kdaj prav osebno tudi moj dom in tvoj, zato ga po svojih močeh podprimo, če ne več, se vsaj temu povabilu odzovimo.

Še nekaj pobirkov...

V Sloveniji bo zdaj pa zdaj komunizem izdihnil, že se nekje v daljavi svetlika svoboda. Figa, bo izdihnil! Meni se zdi (naj se motim!), da ima prav tisti, ki je v Družini zapisal:

»Stopili so en korak nazaj, da bodo lahko drugič dva naprej.«

Še berem v Družini (31. jan. 1988):

SLOVENSKI ODER — ZRCALO NAŠIH PRIZADEVANJ

CHICAGO, Ill. - Po pestrih praznikih smo spet na vsakdanjem tiru. Znova se bomo zbirali pri Sv. Štefanu, mendavsak mesec, ali celo več (?), ob poskusih naše mladine, da bi nam oživel kar največ leposlovnih umetnin, ter vokalne in instrumentalne glasbe. Za deklamatorje smo se že zbal, saj je lepo število aktivnih mladincev lani zaključilo svojo vlogo, odšedši na nova življenjska pota. Vendar se naše trsje obnavlja. Novi popki poganjajo, z mladostno močjo, kajti korenine so utrjene in ne usihajo ob prvi slani.

Oporišča

Čikaško slovenstvo se opira na lepo število stebrov, se pravi trdnih družin, ki svoj jezik negujejo z vso ljubeznijo. Zavedajo se sicer, da ga v vsakdanjem metežu ne morejo s pridom uporabiti, vendar mu dvigajo veljavo v medsebojnem dotiku, v sproščenem družinskem pogovoru, ob družabnih srečanjih, v cerkvi in v soseščini.

Nekatere izmed teh naših trdnjav (Goršič, Puc, Remec, Sever, Simrajh) so se izkazale že to nedeljo, dne 24. prosinca, druge se bodo na prihodnjih srečanjih. Ob krmilni trojki Puc-Remec-Rus uspevajo naši prostovoljci v slehernem predvajanju, najsi bo recitacija, pesem, branje, ali instrumentalna glasba.

Za združevanje teh sil skrbi nedeljska šola z literarnim krožkom. Delo je razdeljeno na enote, posamezne ali skupinske, a tu in tam se presenetljivo obnesejo tudi takšni prostovoljci, ki ločeno sledijo svojemu utripu.

Družinski vpliv se vendarle občuti kot najmočnejše gonilo in so predvajalne skupine skoraj podobne bratovščinam. To nedvomno krepi družinske vezi, saj npr. glasbeni čut nagi-

Poteptali so pravico

Prav na praznik Gospodovega razglašenja, 6. januarja letos, mi je umrla svakinja. Bila je prepričana katoličanka, ki je svojo vero v resnici tudi živela. Na smrt se je temeljito pripravila, saj je prejela popotnico in maziljenje. Svojci smo sestavili osmrtnico, ki smo jo želeli objaviti v dnevniku Delo. V besedilu smo zapisali: »Odšla je k Bogu v lepše življenje...« Prinašalca osmrtnice je referentka pri Delu izjavila, da pri njih takšnih osmrtnic ne objavljajo, češ da to ni uprava Družine. Tako je moral besedilo spremeniti, če je hotel, da je plačana osmrtnica izšla na straneh Dela.

Ali verni občani naše domovine res nimamo pravice objaviti osmrtnice tako, kot verujemo in upamo? Ob izgubi drage osebe sta nam prav vera in upanje največja tolažba.

A. VODUŠEK

Pozdrav bralcem od

J. P.

ba družinske člane k skupnim (domačim) vajam in k medsebojnemu (umetniškemu) prilaganju.

Prvi kulturni oder te sezone je bil prirejen 24. prosinca 1988, kot po navadi, v skromni dvorani pod cerkvijo. Sprejem je bil prav lep; morda ga je pospešila vabljava vonjava iz kuhinje, kjer so nesebične moči urno stregle s toplo zakuško. (Ob izhodu nam je podjetno nudila slaščice prijazna Milica, s skromno odkupnino in z zagotovljeno slastjo). Brez kuharskih prvin se pač ne ogrevajo udi in ne sprostito čutila ...

Snovni namen

Dve odrski varianti sta bili pripravljene za radovedno občinstvo: Deklamacije in godbeni del. Oboje se je prileglo; recitacija kot šegavo jedrnata izpoved in godba kot zvočno obarvana pestrost. Slednja le delno spominja na poetski izraz, saj ji je svrha delovati z akustičnim ugodjem.

Vsaka izmed teh dveh oblik neguje svoj namen, da bi se prerinila do slušatelja in njegove notranjosti, se pravi, do duše in srca in sicer kot dvojna umetnina, avtorjeva in igralčeva. Na igralcu se zato prav jasno opaža prizadevanje, da bi se približal avtorjevi izražajni želji. To mu uspeva le ob izrecno preudarni pripravi; učinek tedaj doseže svoj vrhunec pri obeh, tj. pri igralcu in slušatelju. Za prvega je tak dosežek nepozaben in vzpodbuden; publiki pa pomeni globoko doživetje in zvišano naklonjenost za sprejemanje duhovne lastnine. Avtor vstopa globlje v srce, a predvajalec žanje hvaležnost stoterih za plemenito posredovanje. Globoka doživetja se pomnejo vse čase.

Spored

Današnja prireditev je bila (dalje na str. 3)

Dramatsko društvo LILIJA

priredi

PUSTNO ZABAVO

Z VEČERJO

Sobota, 13. februarja 1988
ob 7. uri zvečerV Slovenskem domu
na Holmes Avenue

Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci

Vstopnice: \$12.00

Rezervacije: 943-5211
ali: 531-6196**Slovenski oder — zrcalo naših prizadevanj**

(Nadaljevanje s str. 2)

le tiho napovedana; zaupanje je kljub temu skoraj napolnilo dvorano.

Prva točka je imela osvežilni in pozdravni namen (»Novoletna«), ki nam jo je podal nedorasli, toda obetajoči mladenič **Boštjan Bucik**. Poznamo ga iz lanske »Koroške Božičnice«, ko smo mu prerokovali številne odrske uspehe. Letos je imel manj priložnosti za teatralni razmah, saj je bil vezan za bolj monolitno besedilo.

Malce starejša **Kristina Puc** je nadaljevala spored na klavirju s tremi mehkiimi: Kot ptičica sem pevala; Je pa davi slanica pala; V dolinci prijete... Razen zgladne točnosti se je slišal pri Kristini tudi dober akcent. Pripomnil bi le, da si njena leva roka še »premalopupa«, kot bi se ji zdela manj pomembna.

Tretjo točko je ležerno podala **Lojzka Schuck** (menda prvič med nami?) in jo bo treba spet povabiti pred naš mikrofona. Priklicala nam je Gregorčičevo pesnitev »Zvončku«, kot nalašč primerno za te kolekdarske dneve, pred obujanjem narave. V nadaljevanju se je Kristina vrnila h klavirskim tipkam in zaigrala tri krajše skladbe (dve ne-slovenski in eno domačo in sicer bodrilko Pridi Gorenj'c), z večjo razsežnostjo v uporabi pedalov.

Sledila je svarilna deklamacija »Sam« (od Gregorčiča) **Bernardke Simrajh**, ki je — kot Slovenska Gospodična (ustoličena pred tremi meseci) zadnje čase zgovornejša, kot je bila na svojih prejšnjih nastopih. Upajmo, da bo kot takšna nastopala v vseh prireditvah mandatnega leta, kajti njen glas dozoreva, a besede dobivajo čedalje bolj smotrno poudarek. Podoben, skoraj zgleden uspeh je imela **Nandi Puc** z idilično sličico »Pozimi iz šole«. Posnemaje akcente, ki jih je določil tudi skladatelj (Hugolin Sattner), je Nandi Priskrbela vsem verzom ustrežni tempo.

Koncertni del

Za instrumentalno skupinsko točko so poskrbeli **Goršičevi**. Kar so dosegli, je nedvomno ugajalo vsakomur. Ne gre za snovno senzacijo, saj smo slišali zgolj domače melodije, marveč za mehko, toplo in skladno ravnovesje posameznih vlog. Sestava (dve violini in klarinet) je učinkovala z lepim, skoraj umetniškim izrazom, saj so vsi trije (**Milena, Olga in Gregor**) pazili na vsak odtенок.

Milena, ki tudi sicer nikdar ne pretira, je vodila v odločnem, polnem tonu, a rahločutna Olga (na drugi violini) se ji je z natančnostjo povsem približala, tudi v zahtevnejših intervalih. Resni Gregor je dovtetno izpopolnjeval, z

mehkobo, mero in potrebno gibčnostjo, kot bi prežal na vsak možen spodrsrljaj, da bi ga omilil in zmehčal; vendar to ni bilo potrebno.

Dvorana je spoštljivo utihnila še preden so godala spregovorila. Hoteli so pač vsi slišati brez motenj, kar jim je bilo namenjeno: »Zabučale gore« (v obdelavi **dr. Vendelina Špendova**) in prikupno skladbo Davorina Jenka »Na tujih tleh« po besedilu Antona Funteka.

Hvala Goršičevim za lepo doživetje!

Literarni krožek

Sklepni del je **g. Rus** nameril spominu velikega pastirja, škofa Friderika Barage in sicer tako, da je vsak član krožka poudarjeno izrekel po eno značilno vrtilno prizadevnega dušebrižnika, npr. »Misionar med Indijanci«, Zagovornik pravic, Graditelj božjih domov, Glasnik / Pionir civilizacije, Literarni učitelj in Preroditelj apostolske gorečnosti... Vse to se na koncu zlije v sklepni memento »Življenje dal je Bogu v dar — Bog naj postavi ga v oltar«.

Omenjene stopnje do tega vrhunca so zaporedoma izrekli: **Boštjan Bucik, Olga Goršič, Kristina Puc, Tone Sever, Ana-Marija Sever, Olga in Milena Goršič, Franci Puc, Gregor Goršič** in spet **Franci Puc**. Finalni memento je učinkovito izrekla skupina v celoti, kar je podvojilo literarni efekt.

SKLEPNE MISLI

Kulturne nedelje pri Sv. Štefanu pokažejo gladino vesti in požrtvovalnosti pri mladini in starših, njihov skupni uspeh, ter umevno vdanost in hvaležnost navzoče javnosti. Tokrat je bilo za vsakogar nekaj, bodisi prijetnega ali poučnega.

Umetnina, ki ne terja izrekov, opisnih ali deklamatorskih, se navadno opira na glasbo, pričaje o tem, koliko talentov zajema mladina na tem polju. Iz tega se lahko sklepa, na primer, koliko dobrih glasbenikov bo na razpolago, če najvpridejo kedaj so sestave Slovenskega orkestra v Chicagu. To bi morala biti naša perspektiva, in če do tega ne pride, bomo razočarani; saj bo zgubljen končni namen in pomen glasbene izobrazbe. Ali se naj bojimo tega že danes, ko ploskamo le posameznikom in kvečjemu tercetom?

Druga veja, literarno zahtevnejša, ima višji smoter, negovati naš materinski jezik, razvijati in razodevati njegovo lepoto, ter mu zavarovati bodočnost. Za to svrhu nam je skladna žrtev mladincev in staršev še bolj potrebna, kajti slovstvena veja pomeni osrčje našega izročila, torej več, kot

(dalje na str. 8)

Dimitrij Rupel, Jože Snoj, Spomenka Hribar**Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem**

(II. nadaljevanje)

Na drugi strani do bili pa Nemci. Zato, vidite, so bili domobranci v težkem položaju. Nemci so fantom grozili — prav tako tudi našim bogoslovcem — ali greste k organizaciji Tot na prisilno delo ali pa greste k domobranstvu. Mnogi fantje so se odločali za domobranstvo in so bili tako nekako nesvobodni.

Vodstvo domobranstva je bilo daleč proč od Rožmana, on na domobranstvo direktno ni imel vpliva, kakor mislijo nekateri oziroma ga hočejo postaviti za nekakega poglavarja domobranstva. Šef domobranstva je bil general Rupnik. Rožman se je umikal na vse načine.

Z nemške strani je prihajal vedno večji pritisk, da bodo morali domobranci položiti prisego, sicer bodo z njimi ravnali kot s tistimi, ki so sovražniki Nemčije. Bog ve, kaj bi se takrat z njimi zgodilo, če tega ne bi naredili. O tem so bila, kakor vem, dolga in dolga posvetovanja, kaj naj naredijo. Začeli so sestavljati t.i. prisego, jo popravljali, jo najbrž večkrat prinesli tudi Rožmanu na vpogled. V prisegi so domobranci predvsem poudarjali, da se bodo borili proti komunizmu, ne pa toliko sodelovali z Nemci in Hitlerjem.

Rožman pa se je do zadnjega upiral in rekel, da ne bo šel zraven na stadion k tej domobranci prisegi. Ko so prihajali vedno novi pritiski od raznih osebnosti, ki so imele vpliv v domobranstvu, so ga končno pregovorili, in on jim je rekel samo to: Jaz ne bom zraven pri prisegi. Tej veliki skupini domobrancev bom sicer maševal, potem pa bom odšel.

In spominjam se, kako je res bilo. Ko je Rožman res odmaševal tisto mašo, mi je naročil: Hitro pospravite in avto naj bo pripravljen, da bomo takoj po maši odšli. In tako vem, da smo mi prej odšli, preden se je ta prisega izvršila ali vsaj prišla do konca. Torej Rožman je hotel biti nekako odmaknjen od aktivnega sodelovanja pri prisegi sami, čeprav seveda lahko rečemo tudi, da je to, da se je vdal in šel maševat, nehote povečalo pomen prisega pri fantih samih.

Menite, da je bil dr. Gregorij Rožman svojemu človeškemu in škofovskemu položaju med vojno in revolucijo dorašla ali tragično nedorasla osebnost, in koliko je v njegovi osebnosti tragiki tudi splošne tragike?

Gotovo moramo najprej reči, da je bila za Rožmana tragika že to, da je bil postavljen v tisti čas, ko so trije oku-

patorji zasedli slovensko zemljo, komunisti pa so ravno v tistem času hoteli izvesti socialno revolucijo z izgovorom osvoboditve naroda. Samo po sebi je ta velika tragika objektivna, saj je čas, v katerega je bil postavljen Rožman, eden najbolj odločilnih časov v zgodovini našega naroda.

O tem, ali je bil Rožman dorasel temu položaju ali pa je bil tragično nedorasla osebnost, bi se dalo veliko govoriti. Govorili smo že o njegovem značaju, o njegovi mehki, o njegovi dobroti, usmiljenju, ljubezni do vseh trpečih. Ta stran je prevladovala v njegovem značaju, ko bi se bilo treba odločno postaviti na stališče, kakršno bi takrat OF od njega želela.

Zato lahko bolje rečemo, da je bil pač žrtev teh tragičnih razmer, morda tudi nekoliko žrtev svojega značaja, da ni imel poguma reči drugačno besedo, ko bi jo morda kdo drug rekel. Imel je res pregled nad vsem, kar se je takrat pri nas dogajalo, ne samo v ljubljanski škofiji, ampak tudi v mariborski, saj je imel neprestano poročila od mariborskega škofa, bil z njim povezan, hodil zaradi njega tudi v Rim, izposloval mnoge podpore tudi za Maribor in za bogoslovce, da so šli študirat v Rim.

To, da mu je bil ta položaj nekako navzoč, potem pa vedno nova poročila o tem umoru, o drugem umoru, o tem umoru duhovnika, ki ga je dobro poznal in vedel za njegove zasluge, itd. — vse to je naredilo iz njega, bi lahko rekli, malo neodločno osebnost, ki je morda v odločilnih trenutkih, bi kdo rekel, odpovedala. Lahko bi se bil umikal, lahko bi bil drugače ravnal, lahko bi bil, kot sem rekel že prej, interniran nekje v Italiji in bi se ob koncu vojne kot zmagovalec oziroma kot junak vrnil v Ljubljano.

Splošno lahko rečem: meni je osebno najbrž tudi zato tako težko, ker sem ga tako dobro poznal, ker sem iz dneva v dan gledal to njegovo trpljenje... Nekoč mi je tudi sam — ko sva šla k visokemu komisarju z listo, seznamom pritožb in prošenj, za koga vse bo interveniral in prosil, da ga izpustijo iz zapora, iz internacije itd. — ko se je ustavil sredi Zvezde, rekel: »Gospod tajnik, poslušajte me. Po vojni me bodo morda obsojali, da sem bil kolaboracionist, da sem sodeloval z okupatorjem, toda nihče ne ve tega, kar čutim v svoji notranjosti, kakšen odpor do okupatorja čutim, ko stopim pred njega, toda ponižam se samo zato, da bi reševal ljudi.«

To, glejte, je bila nekakšna deviza vsega njegovega življenja in delovanja med okupacijo in zaradi tega je prišlo tudi do trenutkov, ko bi morda kdo rekel, zakaj ni takrat drugače ravnal, zakaj se ni postavil bolj junaško, zakaj ni odklonil sodelovanja pri prisegi domobrancev oziroma pri maševanju domobrancem pred prisego.

Bi škof Rožman kot apostolski pastir svojega ljudstva maja 1945 moral ostati na svojem mestu? Kako ste Vi osebno, ki ste kot njegov tajnik ostali, občutili in preživljali to hudo preizkušnjo?

Vesel sem, da imam priložnost javnosti povedati resnico. Rožman je ves čas — ko smo vsi čutili, da se bliža konec vojne, ko je tudi sam računal s tem, da bodo partizani zasedli Ljubljano — poudarjal, da se ne bo umaknil iz Ljubljane, da hoče ostati, pa naj se zgodi kar koli.

Toda zgodilo se je tole: Tisto soboto, mislim, da je bilo 5. maja, je Rožman skoraj vso noč premolil v kapeli, potem pa je jutraj, ko sva maševala, prišel v kapelo mlad nemški vojak s pismom. Dal ga je meni, prosil, naj ga dam škofu, on pa da bo počakal odgovor.

Škof je odšel v svojo sobo, odprl pismo, ga prebral. Pismo se je glasilo: Gospod škof, v imenu slovenskih koroških duhovnikov Vas pozivam, da danes ob štirih pridete na mejo v St. Vidu, kjer Vas bo čakal spremljevalec in Vas spremljal v Celovec. Tukaj boste lahko stopili v stik z zavezniki in boste lahko svojemu narodu kaj pomagali. Doma ne boste mogli ničesar storiti. Napišite odgovor na zadnjo stran tega pisma. Podpisan je bil jezuit p. Heinzl, ki je bil kasneje provincial avstrijskih jezuitov, med vojno pa je hodil pomagat pastirovat na Gorenjsko, posebno tam okoli Golnika. Bil je velik prijatelj Slovencev.

Baje je bil glavni pobudnik za to pismo dekan Košir iz Žihpolja. Potem je Rožman prišel v kapelo in me poklical. Začel je jokati. Rekel je: Glejte, vedno sem ponavljal, da ne bom odšel iz Ljubljane, in tudi zdaj sem v velikih dvomih, kaj naj odgovorim na to pismo. Nočem zapustiti svoje škofije.

Potem sem mu tudi sam morda nekoliko pomagal k odločitvi, ker sem mu rekel: Saj to ni beg, če Vas vabijo slovenski duhovniki, da boste stopili v stik z zavezniki. Kakor je škof Jeglič šel intervenirat v Pariz po prvi svetovni vojni, tako greste Vi v Celovec.

(dalje na str. 4)

Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem

(Nadaljevanje s str. 3)

vec.

Škof je dolgo časa okleval, preden je na hrbtno stran pisma, kakor so prosili, napisal odgovor: Pridem.

Rekel mi je: Prej se bom še posvetoval s stolnim kapituljem. Naročil je, naj takoj skličem sejo, pismo pa oddal vojaku. Stolni kapitelj je škofa podprl in rekel, da se mu zdi pametno, da gre v Celovec. Potem se je začel pripravljati, vzel je s seboj še svojo starejšo sestro, ki mu je gospodinjala, in popoldne odšel.

Vem pa zatrdno: ko je kasneje videl, kaj se dogaja in da Slovenijo zasedajo partizani, je svojemu šoferju naročil, naj ga pelje nazaj v Ljubljano. Z vso silo je nastopil, da mora voziti proti Ljubljani. Šofer se je upiral, in enkrat mu je škof prijel celo za volan. Vendar je šofer zmagal in tako je ostal na Koroškem.

Torej resnica je: škof ni nameraval zapustiti Ljubljane. Zavedal se je, da mora kot škof ostati tukaj. Iz Ljubljane so ga zvalili slovenski koroški duhovniki.

Škof je nam duhovnikom mnogokrat poudarjal, da moramo ostati na mestih. Tudi meni osebno je rekel: ostanite na mestu; nočem, da duhovniki bežijo pred osvobodilno vojsko. Vendar je bila propaganda tudi s strani domobrancev tako močna, da je nastala popolna zmeda, češ da partizani pobijajo vse duhovnike po Dolenjskem. Zato so mnogi duhovniki popolnoma brez potrebe v tisti zmedi odšli, približno 200 jih je odšlo v emigracijo, in le redki so se vrnili v domovino.

Na izrecno škofove želje in na prošnjo generalnega vikarja Nadraha ter kanonika Vovka sem ostal tukaj in doživljal tiste prve dneve po osvoboditvi. Ni bilo lahko, kajti škofija je bila tarča z mnogih strani. Prihajala so razna povelja, vojska je zasedla nekaj prostorov v škofiji. Potem so prišli z zahtevo, da mora ob določeni uri, ko bodo partizani korakali v Ljubljano, po vseh cerkvah v Ljubljani zvoniti.

Vem, da sem šel takrat vprašat generalnega vikarja Nadraha, kaj naj naredimo, ker so zahtevali, da je treba obvestiti vse župnije. Pa je Nadrah zelo mirno odgovoril: Vojna je končana. Naj zvonovi zvonijo. In tako so zvonili po vseh cerkvah, ko so partizani prihajali v Ljubljano.

Zanimivo je bilo tudi to, da je dr. Metod Mikuž, vojni verski referent, javil, da bo imel v stolnici slovesen requiem za padlimi partizani. Generalni vikar Nadrah je bil preplašen, ker je vedel, da je škof Rožman Mikuža suspendiral, to se pravi, mu prepovedal opravljati verske obrede, dokler se ne vrne in se ne predstavi ordinariju.

Zato me je Nadrah prosil, naj ga spremljam k Mikužu, ki je takrat stanoval v Unionu,

da ga bo on odvezal suspenzije, češ izpolnil je pogoj: tukaj je, vrnil se je. Tako sva šla neko nedeljo popoldne, prej najavljena, in Mikuž naju je čakal pri vratih Uniona, naju zelo ljubeznivo sprejel in peljal v svojo sobo.

Generalni vikar Nadrah mu je rekel: Gospod doktor, prišel sem kot ordinarij, da Vas odvežem suspenzije, kajti izpolnili ste pogoj: vrnili ste se v Ljubljano. Mikuž pa je zelo ljubeznivo odgovoril: Gospod generalni vikar, imam Vas v veliki časti kot svojega bivšega vzgojitelja in se Vam tudi za to prijazno gesto zahvalim. Toda povem Vam, da to ni več potrebno, kajti škof Rožman me je že zdavnaj odvezal suspenzije. Če ne verjamete, vprašajte stiškega opata dr. Kostelca, ki je bil posrednik.

Iz tega lahko vidimo, kakšno je bilo Rožmanovo razmerje do Mikuža. Vem, da mi je večkrat rekel, da je vesel, da je Mikuž med partizani, da lahko pomaga vsaj umirajočim borcem, ki želijo verske tolažbe. Njegov brat, pokojni Stane, je prišel nekajkrat k Rožmanu in Rožman sam mu je zavijal razne potrebščine za maševanje, da jih je po svojem kanalu pošiljal bratu Metodu v partizane.

Tudi tukaj se vidi tisti Rožmanov značaj, ko bi na eni strani silno rad pomagal tistim, ki potrebujejo pomoči, po drugi strani pa je pod pritiskom civilnih in vojaških oblasti napisal v Škofijski list tisti stavek: Metod Mikuž je suspendiran, dokler se ne vrne in predstavi ordinariju.

V tistih prvih tednih po osvoboditvi ni mogel generalni vikar dobiti nobene zveze z vlado. Vsako vlogo, ki jo je poslal, so dali ad acta. 13. junija so prišli aretirat starega generalnega vikarja Ignacija Nadraha in za njim je prevzel vodstvo škofije kanonik in pomožni škof Vovk, kakor je bilo določeno v stolnem kapitulju, skupaj s škofom Rožmanom. Potem pa so iz notranjega ministrstva poslali celo avto in iskali stik z nami, in tudi generalni vikar je imel vsak dan priložnost prositi za razne intervencije itd. Takrat so se začeli prvi stiki med ordinariatom in notranjim ministristvom.

Na škofiji sem ostal še dobri dve leti tajnik pri škofu Vovku, dokler nisem bil 28. avgusta 1947 aretiran in potem skoraj osem let v zaporih. Za tisti čas, ko sem bil tajnik pri Vovku, bi bilo tudi marsikaj zanimivega povedati, kako si je Vovk prizadeval...

Za seboj je imel svojega rojaka Finžgarja, pa še mnoge druge, ki so mu pomagali, a vendar je bilo polno težav in nerazumevanj. Najhujše je bilo v prvih tednih po vojni, ko so se duhovniki vračali iz internacije oziroma iz izgnanstva na Hrvaškem in v Srbiji, pa jih nove oblasti niso pustile na njihova mesta, dokler niso bili popolnoma preiskani in

niso dobili pristanka krajevnih oblasti, da se smejo vrniti.

Škofa Vovka je posebno bolelo, da so nemški duhovniki lahko ostali še naprej in delovali na Gorenjskem, naši slovenski, ki so štiri leta trpeli v izgnanstvu, pa niso smeli nastopiti svoje službe. In tisto iskanje pristanka notranjega ministrstva, da se sme bivši župnik vrniti na svojo župnijo, je škofa Vovka stalo ogromno truda in mu pojedlo tudi mnogo živcev.

Morda je vse premalo znano, kakšen trpin je bil kasnejši nadškof Vovk. Niso ga sicer nobenkoli zaprli, pač pa so ga mučili na druge načine. Količkrat so prišli ponj zvečer, ga odpeljali v hišo pod Šmarno goro (Tacen) in ga tam vso noč na vse mogoče načine zasliševali. Vsega izmučenega so zjutraj pripeljali na škofijo in mu prepovedali govoriti o tem, kje je bil ponoči.

Tako so ga živčno popolnoma uničili, prišla je sladkorna bolezen, nato še tisti inscenirani sramotni zažig v Novem mestu l. 1952, zato ni čudno, da je komaj 63 let star ves izčrpan umrl. In vendar je imel v sebi še vedno dovolj dobre volje, da je bil pripravljen na razgovore z oblastmi in skušal reševati Cerkev.

Ali je govorica, ki pravi, da imate osebne zasluge za to, da se je rešil in zbežal na tuje človek, ki je prišel iz roškega »brezna« in ki je menda edina preživela priča tamkajšnjih dogajanj, resnična?

Najprej vas moram popraviti: to ni edini človek, ki se je rešil; vem, da jih je iz kočevskih jam pobegnilo več in se jih rešilo. Vem, da so bile zaprte mnoge matere, ki so te begunce iz jam skrivale in jim pomagale, da so prišli čez mejo. Več takih živi po svetu menda še danes.

Glede primera, ki ga omenjate v zvezi z menoj, moram povedati, da sem bil nekako prijateljsko povezan z družino, iz katere je izhajal ta 19-letni fant, ki je res — on sam je to trdil in meni se tako zdi — prišel iz kočevske jame na povsem čudežen način.

Pred seboj je videl štiri svoje brate, ki so ob streljih padli v jamo. Ko je on padal, ga je strel zadel samo v nogo in tako je padel v jamo živ. Sam je pripovedoval, kako je bilo grozno med temi trupli, še napol živimi, v tem vpitju in v tem deliriju, ki je bil tam; da se je on edini rešil iz te jame. V tej jami je preživel, mislim, kar osem dni. Sam pravi, da je zlezl iz te množice trupel in se oklenil neke skale, jo lizal in iz nje dobival hlad in moč. Potem pa, ko je bil že osmi dan, ko ni bilo skoraj nobenega upanja več, da bi mogel priti ven, so zamirali robove jame, da bi zemlja pokrila trupla. Tega fanta pa zemlja ni pokrila, ker je bil nekoliko višje med skalami.

Takrat, ko so minirali rob
(Dalje na str. 7)

Nič usmiljenosti! Nič opravičevanja!

(Nadaljevanje s str. 2)

Sloveniji je pa ljudstvo z znatnim delom izobraženstva v ogromni večini ocenjevalo pojav OF in partizanstva s povsem drugačnega vidika. Po zlom aleksandrovske diktature so uživali relativno vsestransko svobodo, sovražno okupacijo pa so smatrali za začasen vojni pojav, ki ga bo konec z zavezniško zmago nad fašizmom in nacizmom, v katerega so trdno verovali. V partizanstvu pod OF so videli politično borbo komunistične partije za oblast, in ta ocena se je stopnjevala v trdno prepričanje ob revolucionarnem stopnjevanju neznosnega nasilja nad življenjem in imetjem ljudi v tedanji Ljubljanski pokrajini, kjer je imela OF svoje vodstvo in središče.

Nikoli se ne sme spustiti iz misli resnica, da se je začelo in stopnjevalo partizansko nasilje v Ljubljanski pokrajini s stotinami umorov najboljših ljudi, vključno duhovnikov, in da je bilo zaradi napadov iz zasede na italijanske oborožene sile požganih nešteto domov in celih vasi, ljudstvo pa odpeljano v smrtna taborišča na Rab — preden so nastale vaške straže in je bil en sam strel sprožen iz vaške obrambe proti partizanom.

Ce v to strašno scenerijo postavimo Edvarda Kocbeka z njegovimi privrženci in vse najdemo v tesnem sodelovanju s komunističnim vodstvom OF, ki je trajalo do konca vojne in revolucije, moramo Kocbekovo ravnanje obsoditi in zavreči v celoti. Sodelovanje njegove močne skupine v OF je zagotovilo zmago revolucije in komunističnega prevzema oblasti po vojni ter vseh pogubnih posledic tega procesa, ki v naših dneh grozi slovenski narod pogubiti. Sodelovanje je trajalo dokler ni Kocbek postal partiji nadležen, nakar so ga kot izžeto limono vrgli na smetišče in zavladali popolnoma sami ter tako vladajo še danes.

Kdo je imel in še ima prav: škof Rožman in voditelji protirevolucionarnega upora ali zagovorniki nesrečnega »heroja« Kocbeka, ki je narod zapeljal v strašno nesrečo? Nesporna resnica je, da so se predvidevanja škofa Rožmana o brezbožnih načrtih kom. vodstva do pike uresničila. V prvem obdobju po prevzemu oblasti je ljubljanska vlada vse storila, da bi Cerkev izbrisala s površja zemlje. Uradno brezboštvo vlada povsod tudi danes: v uradu, v šoli, v javnem življenju in v vsej propagandni aktivnosti partije — edine oblasti v deželi.

Kdo je imel prav in ima prav: ali tisti, ki jih še danes preveva duh idej osvobodilnega gibanja, ali tisti, ki v OF nikoli niso videli osvobodilne ideje, marveč partijsko borbo za absolutno diktatorsko oblast, ki je ne spusti iz rok niti za las, pa naj vse Slovence vrag vzame... Ostre so te besede, a sedanje stanje naroda v domovini je takšno, da je končno velika sila, da se pove resnica in nič več ne opleta s prefrigano dialektiko. Kar je zgoraj napisano, je resnica, čista resnica, ki jo neizprosno potrjuje razvoj dogodkov in zgodovina povojnih let — »po osvoboditvi« kot pravijo doma, potem namreč, ko so bili Slovenci osvobojeni svobode in narodne identitete.

Slovenski politični izseljenec (prvo izseljenstvo v zgodovini naroda, ki ima čisto politični značaj) je s težkim srcem zapuščal drago domovino, ker je veroval v resnico in ni bil voljan upogniti se laži in nasilju. Ohranil je svoje prepričanje, visoko dvignil prapor svobode in pravice, se spoprijel s trdo begunsko usodo, jo zmagovito premagal in si priboril novo življenjsko pot v svobodi in samozaupanju. In sedaj snuje načrte, kako bi v svojih potomcih zagotovil izpolnitev svojega izročila in tem izročil prapor svobode in slovenstva za čas, ki gotovo pride in ki bo končno pomenil poraz sovražstva in zmago bratske ljubezni.

Ta slovenski politični izseljenec ne mara milosti in usmiljenja od strani partijskih veljakov in vladnih mogočnejev, on z visokim čelom odklanja vsako odpuščanje za grehe, ki so mu jih oni naprtili in jih sam nikoli ni naredil: Hoče samo, da zmaga resnica in pravica. Ko se bo to zgodilo bo čas za narodno spravo. Takrat bosta stala politični izseljenec ali njegov potomec in tedanji oblastnik v domovini ramo ob ramo kot popolnoma enakopravna člana naroda, ne kot zmagovalec in premaganec, zavrgla sovražstvo in se zedinila na sodelovanje v bratski ljubezni za dobro naroda in domovine.

Slovenskim rojakom za mejo pod Italijo naj bo povedano, da politični izseljenec zavestno in ponosno odklanja usmiljenost, pomilovanje in krivo opravičevanje, zahteva pa spoštovanje in uveljavljanje Resnice in Pravičnosti.

L. P.

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300
1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 85 let

Kanadska Domovina

FATIMA

(II. nadaljevanje)

FATIMA je v hribih v višini 3000 čevljev nadmorske višine. To je kar precej visoko. In zemlja je polna kamenja. Videla sem pa, da je vsak košček zemlje skrbno obdelan, če se ga le da. Tudi precej novih hotelov so zgradili v zadnjih letih. Bila je že trdna tema, ko so nas razporejali po hotelih.

V Fatimi smo bili kar tri dni. Bilo je dovolj časa za vse, za molitev in za ogledovanje kraja in okolice. Dopoldne sem šla najprej v kapelico na trgu pred baziliko. Tam se je namreč Marija prikazovala trem fatimskim otrokom Francisku, Jacinti in Luciji l. 1917. Od takrat je minilo že kar 70 let. Njihova starost je bila 7, 9 in 10 let. Bili so torej res še mladi. Dano jim je bilo videti grozote pekla in trpljenje pogubljenih duš. Ko sem bila tam, je bila maša v italijanščini. Bilo je že precej ljudi v kapelici in zunaj okrog po trgu pred baziliko. Naslednji dan je bil že 13. oktober in sedemdeseta obletnica fatimskih prikazovanj.

Zvečer ob devetih se je začela procesija. Marijin kip so nesli iz kapelice na nosilih polnih belih rož po trgu doli in nato nazaj. Zastave najrazličnejših držav so nesli prve. Tudi kanadska je bila med njimi. Za temi zastavami so nesli bandera najrazličnejših društev. Ne moram naštetih vseh, ker jih je bilo preveč. Med drugimi zastavami je bila tudi Blue Army in Legio Mariae.

Za zastavami so šli duhovniki. Naštela sem jih okrog 400. Za duhovniki so šli škofje. Bilo jih je 12. Za škofi so pa nesli Marijin kip na belem cvetju. Za kipom so se pa zvrstili verniki najrazličnejših narodnosti in starosti. Procesiji je sledila sv. maša. Na trgu pred baziliko je bilo ogromno ljudi. Berila so brali v štirih jezikih: v portugalsščini, v angleščini, v francoščini in v španščini. Prav tako tudi evangelij. Ko se je začela pridiga v portugalsščini, nisem mogla več stati na nogah in sem šla počasi nazaj v hotel.

Naslednji dan 13. okt. je bil spet ves posvečen Mariji. Fatima je bila polna romarjev. Trg pred baziliko, ki je po mojem mnenju večji kot trg pred vaticansko baziliko v Rimu, je bil poln ljudstva od vsepovsod. S procesijo so začeli ob 10. uri dopoldne. Spored je bil isti kot prejšnji večer: procesija, maša in prepevanje pesmi. Marijin kip so prav tako nesli na belih rožah. Postavili so ga na stopnice pred baziliko. Tam je bil tudi pripravljen oltar za sv. mašo. Kot zaključek vse slovesnosti so nesli Marijin kip nazaj v kapelico.

In portugalski romarji? Došli jih je bilo, ki so prebili noč

med 12. in 13. okt. kar na prostem. S seboj so imeli malo odeje in malo hrane. Takoj sem se spomnila na majske dni 1945. leta in na pot iz Ljubljane do Vetrinj. Ti portugalski ljudje so kar malo zadremali v bližini bazilike. Res, pravi romarji brez ugodja. Rekli so, da je bilo milijon ljudi ta dan v Fatimi. Bilo je res ogromno ljudi. Kaj takega še nisem videla v svojem življenju. In vsi so prišli na romanje k svoji Materi božji v Fatimo. Eni so prinesli prošnje, drugi zahvale.

Videla sem moža, ki je po kolenih drsal proti Marijini kapelici. Žena z malim sinkom ga je pa držala za roko. Tako so vsi trije šli proti Marijinemu kipu. Mariji na čast je bilo prižganih na stotine sveč. Ko so Marijin kip nesli nazaj v kapelo, je zaplapolalo po trgu na tisoče belih robcev v slovo Mariji. V očeh Portugalcev sem videla solze ganotja in to tudi pri moških, ne samo pri ženskah. Ne da se povedati z besedami, kaj vse sem doživela tisti dan v Fatimi. Bilo je res veličastno praznovanje sedemdesete obletnice fatimskih prikazovanj.

Med procesijo in mašo sem opazila, kako so portugalski otroci pridni in kako ubogajo svoje starše. Stati toliko časa na prostem, na cementu in v gneči med nepoznanimi obrazi, ni lahko. In ni bilo slišati nobenega cviljenja ne sitnarjenja. Lepo in poslušno so stali poleg svojih staršev. Nekateri mlajši so tudi zadremali na rami svojega očeta ali mame. To je eno.

V oči mi je padla tudi delavnost portugalskih otrok. V hotelu je v jedilnici pomagal sinko, ki je imel komaj 12 let. Bil je sila spreten, prijazen in postrežljiv. V eni od trgovin sem tudi videla, kako je hčerka, ki je komaj videla čez pult, zelo hitro seštela in popolnoma prav. Kaj takega se ne vidi povsod. Name so naredili ti otroci res lep vtis.

OKOLICA FATIME. Naslednji dan 14. okt. nas je avtobus vozil po okolici. Najprej smo bili pri maši v kapeli Srca Jezusovega, potem smo se peljali v **Ourem**. Kraj leži v dolini in tam smo videli poslopje, kjer so portugalske oblasti 1917. leta zaprle tri fatimske otroke Lucijo, Jacinto in Francisca. Danes to ni več ječa ampak vojašnica. Poslopje smo si seveda ogledali samo od zunaj.

Iz Ourema nas je avtobus peljal v rojstno vas sestre Lucije. Tam še stoji njena rojstna hiša. Njen brat je še tam. Imela sem čast govoriti z njim. Pokazal nam je prostor, kjer imajo v načrtu zgraditi cerkev. Šli smo si še ogledat **Valinhos**,

kjer se je Marija prikazala fatimskim otrokom 19. avg. 1917. leta. Pobožni Portugalci so na tistem kraju postavili postaje križevega pota. V bližini je tudi spomenik Angela Portugalske. Ko smo si ogledali to vasico in njeno okolico, je bil spet čas za odhod na pokopališče, kjer sta bila pokopana Jacinta in Francisco. Pozneje so ju prenesli v fatimsko baziliko, kjer sta še sedaj.

Dan nam je tako minil kaj hitro in videli smo spet nekaj novega. Naslednji dan se je potovanje nadaljevalo proti Lizboni. Vmes smo se pa tudi malo ustavljali in še marsikaj videli.

BATALHA. V tem kraju smo se ustavili okrog poldne. Je to kraj bitke in zmage v l. 1385. Danes stoji tam veličastna cerkev posvečena Kraljici zmage. Portugalci pravijo Nossa Senhora da Victoria. Takrat, v 14. stoletju, so si Portugalci priborili svojo samostojnost in igrali važno vlogo v poznejših stoletjih.

SANTAREM. Sredi popoldneva smo se pripeljali v to mesto. Je malo deževalo, pa je kmalu prenehalo. Kaj sem videla v Santaremu? Tam je v cerkvi v monštranci krvava hostija. Kako je do tega prišlo?

V začetku 13. stoletja je v tej vasici živela žena, ki je zelo trpela, ker je imela nezvestega moža. Vsa obupana je šla k judovski čarovnici po pomoč. Ta ji je obljubila pomoč pod pogojem, da ji prinese posvečeno hostijo. Ženska je malo oklevala, potem pa je le naredila usodni korak. Šla je k spovedi in nato k obhajilu v cerkvi Sv. Štefana. Hostijo je pa vzela iz ust in jo skrbno zavila v ruto ter hitela proti čarovnici. Nič ni videla, da je za seboj puščala kaplje krvi. Ljudje, ki so to videli, so jo začeli spraševati, kaj ji je in zakaj tako krvavi. Bila je tako zmedena, da je tekla domov in hostijo skrila v skrinjo v sobi.

Njen mož se je vrnil pozno domov. Sredi noči ju je zbudila svetloba, ki je prihajala iz skrinje. Žena je možu povedala svoj greh in oba sta noč prebila na kolenih v molitvi. Zjutraj sta obvestila duhovnika, prišli so tudi vaščani in se čudili. Nato so hostijo v procesiji spremili v cerkev Sv. Štefana in jo dali v škatljico iz voska.

Ko so pozneje odprli tabernakelj za čiščenje sv. Rešnjega Telesa, so videli, da je bila voščena posoda v kosih, hostija pa je bila v lepi kristalni škatljici. Od takrat naprej je ta hostija v lepi srebrni in pozlačeni monštranci. Tudi so spremenili ime cerkve. Danes je to cerkev Sv. Čudeža. To se je zgodilo tam v 13. stoletju. Eni viri navajajo l. 1226, drugi pa l. 1247.

V tej cerkvi smo imeli blago-

(dalje na str. 6)

Osrečujoča zavest, da smo v službi ostarelih rojakov

TORONTO, Ont. - Ko smo v nedeljo, 20. decembra 1987, prvič povabili v dom Lipa ostarele rojake, so srca vseh navzočih kipela od veselja. Nadškof dr. Lojze Ambrožič je prišel malo pred tretjo uro popoldne, da blagoslovi kapelo Gospodovega vstajenja, oltar, tabernakelj, križev pot in ostale liturgične predmete ter ljudstvo.

Kapela je bila polna starejših rojakov, mlajši so ostali na hodniku in zgoraj ob koru. Slovesno je zadonela pesem obeh slovenskih zborov v Torontu, ko je nadškof prihajal v kapelo. Obrazi vseh so žareli od veselja in so prisluhnilli nadškofovimi besedami, ko je začel z blagoslavljanjem. Po blagoslovitvi je imel mašo s pridigo. Somaševala sta z njim predsednik Odbora doma Lipa Janez Kopač in dr. Drago Ocvirk, C.M., ki je imel božično duhovno obnovo v obeh župnijah.

Po slovesnosti v kapeli smo se zbrali v dvorani k božičnici. Prejšnja leta je bila v dvorani Brezmadežne. Sedaj pa prvič v lastnih prostorih. Dvorano so napolnili do zadnjega kotička in še zunaj jih je precej stalo. Na božičnici so nastopali najmanjši, člani Otroškega kotička, zbor otroškega zbora slovenske šole in odrasli, člani plesne skupine Nagelj.

Božičnica je trajala eno uro. Po božičnici smo se zbrali v obednici k prigrizku in čajanki. Marijine sestre so pripravile več darov, ki so jih navzoči izžrebali. Vsak je nekaj dobil. Tudi nadškof Ambrožič se je dolgo pomudil med nami. Dia-

konija je prevzela vodstvo božičnice in kuhinje in je tudi financirala vse stroške, da je razbremenila dom Lipa.

Dne 4. januarja 1988 smo odprli dom Lipa za ostarele. Prvi se je naselil v njem g. Franc Sodja, C.M. On duhovno vodi skupino ostarelih v domu. Starejši rojaki se vedno bolj priglajajo. Sedaj jih je že okrog dvajset. Lepo jih je gledati, kako zadovoljni so v domu. Marijine sestre jim strežejo. Hrano imajo dobro. Upravnik doma dr. Stane Bah, ki ima sam kuharski tečaj za seboj, naredi za vsak teden sproti jedilni list in kuharicam skupaj z g. Babičem nakupi hrane. Vsak dan jim g. Sodja mašuje ob 4.30 popoldne, ob nedeljah pa dopoldne ob 10.

Dom Lipa je res lep in na slikovitem kraju. Največje plačilo za ves trud, ki smo ga položili v gradnjo tega doma, je sladka zavest, da smo pomagali starim rojakom do mirnega in srečnega življenja na njihova stara leta.

Ker smo dom Lipa zidali predvsem za Slovence, moramo odklanjati ljudi drugih narodnosti. Teško se je odločiti nekaterim, da bi šli v starostni dom, čeprav si doma težko pomagajo.

Rojaki, ki bi radi prišli v bližnji bodočnosti v dom Lipa, naj se obračajo na upravnika. Njegov naslov:

Dr. Stane Bah,
52 Neilson Drive,
Etobicoke, Ontario
M9C 1V7
Tel.: (416) 621-3820

(Dalje na str. 6)

Torontski nadškof koadjutor dr. Alojzij Ambrožič daruje sv. mašo v kapeli doma Lipa 20. decembra 1977. Na njegovi levi je dr. Drago Ocvirk, C.M., na desni pa č.g. Janez Kopač, predsednik Odbora doma Lipa.

KOLENDAR

društvenih prireditev

FEBRUAR

13. — Dramatsko društvo Lilija priredi pustno zabavo v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci. Pričetek ob 7h zvečer.

21. — Slov. šola pri Sv. Vidu postreže s kosilom v farni dvorani. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

28. — Župnija Marije Vnebovzete priredi srnjakovo kosilo v korist Slov. doma za ostarele in sicer v SDD na Recher Ave. v Euclidu. Serviranje od 2. do 5. pop.

MAREC

5. — Primorski klub priredi vsakoletni Primorski večer, v SND na St. Clair Ave. Igra Tone Klepec orkester.

6. — Društvo Najsvetejšega Imena pri Sv. Vidu priredi vsakoletni zajtrk s klobasicami in ometami (pancakes and sausages) v farni dvorani sv. Vida, od 8.30 zj. do 1. pop.

19. — Klub slov. upokojencev na Waterloo Rd. priredi ob 25-letnici večerjo s plesom v SDD na Waterloo Rd. Igra Fred Kuhar orkester.

26. — Glasbena Matica priredi svoj spomladanski koncert, združen z večerjo in plesom, v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

APRIL

9. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj pomladanski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

9. — Društvo Kristusa Kralja št. 226 KSKJ praznuje 60 let obstoja s sv. mašo v cerkvi sv. Vida ob 5. pop., ob 7. uri pa z večerjo in plesom v SND na St. Clair Ave.

10. — St. Clairski upokojenci prirede svoje letno kosilo v spodnji dvorani SND na St. Clair Ave. Serviranje od 1. do 3.30 pop., zabava do 5. pop.

17. — Misijonska Znamkarska Akcija (MZA) priredi kosilo v farni dvorani sv. Vida. Serviranje od 11.30 dop. do 1.30 pop.

30. — Slovenska cerkev Sv. Cirila v New Yorku priredi Slovenski festival. Nastopajo plesna skupina Kres, pevski zbor Zvon, orkester Veseli Slovenci ter farni zbor pri Sv. Cirilu.

MAJ

15. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, praznuje Materinski dan

29. — Društvo SPB Cleveland priredi Slovenski spominski dan s sv. mašo pri Lurški Materi božji na Chardon Rd. v Euclidu, Ohio.

30. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, obhaja Spominski dan v Triglavskem parku

JUNIJ

5. — Otvoritev Slovenske pristave.

18., 19. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo za vse pobite slov. domobranca in vse žrtve komunistične revolucije, na Orlovem vrhu Slovenske pristave.

26. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi piknik v svojem Parku

JULIJ

2., 3. in 4. — Pristavski dnevi, na Slov. pristavi.

10. — Misijonska Znamkarska Akcija ima svoj letni piknik na Slovenski pristavi. Sv. maša ob 12. uri.

15., 16., 17. — Poletni festival pri Sv. Vidu.

24. — Misijonski piknik v Triglavskem parku, Milwaukee.

AVGUST

14. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi piknik v svojem Parku.

28. — Belokranjski klub priredi piknik na Slovenski pristavi. Igra Tony Klepec orkester.

28. — Društvo DSPB Cleveland priredi romanje v Frank, Ohio.

SEPTEMBER

18. — Vinska trgatev na Slovenski pristavi.

25. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi Vinsko trgatev v svojem Parku

OKTOBER

15. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

23. — Občni zbor Slovenske pristave, na Slov. pristavi.

23. — Slovenian National Art Guild praznuje 15-letnico v SDD na Recher Ave.

29. — Štajerski klub priredi Martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Pričetek ob 7h zv. Igrajo Veseli Slovenci.

DECEMBER

4. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi Miklavževanje

FATIMA

(Nadaljevanje s str. 5)

slov pred Najsvetejšim in vide-la sem, da se še danes vidi strjena kri v hostiji. Obiskali smo tudi hišo, kjer je tista ženska živela. Je prav blizu cerkve.

Okrog sedme ure zvečer smo bili že v Lizboni. Ustavili smo se pred bolnico, kjer je umrla Jacinta leta 1920.

Lizbona je lepo mesto in polno spomenikov. Se vidi, da ima za seboj že zgodovino nekaj stoletij. Škoda da ni bilo dosti časa za ogledovanje tega mesta. Treba je bilo iti spet na letalo. Bilo je konec našega romanja po iberijskem polotoku.

Marija Markeš
Toronto, Ont.

Kanadska Domovina

PREDOLIMPIJSKE DROBTINE

LETHBRIDGE, Alta. — Tri tedne pred začetkom XV. zimskih olimpijskih iger, so vsa tekmovališča zaprta. Nobenih obiskov več radovedni številni publik. Vzrok: začele so se še zadnje priprave, poprave in nadzor prog, aren in stotine pritliklin v zvezi z igrami.

Vse proge in zgradbe — razen Olimpijskega ovala — sem v zadnjih letih večkrat videl v kopnem in v snegu in seve ledu. Danes jih bom obiskal še enkrat z vami in vas vsaj malo seznanil z njimi.

V Calgaryju: **McMahon Stadium**, je blizu univerze in so ga povečali za olimpijske namene, tako da lahko sprejme 60.000 gledalcev. Tam bo otvoritev iger, ko bo zadnji član olimpijske štafete, po 88 dneh in 18.000 kilometrih prišel v stadion in prižgal 13. februarja (to soboto, torej!) z baklo olimpijski ogenj, ki bo gorel vseh 16 dni trajanja iger. Ob gotovo burnem sprejemu bodo tudi razvili olimpijsko zastavo, nato pa se bo razvil program, ki pa bo ostal do tistega trenutka skrbno čuvana tajnost.

Stadion je dom kluba Calgary Stampeda, ki igra v CFL (Canadian Football League), je star 28 let, a so ga modernizirali in povečali z izdatki 15,7 milijona dol. Blizu njega je univerza, kjer bo stanovalo 1700 atletov in se tam tudi hranilo. Tudi zaključek iger bo v McMahon stadionu.

Olympic Saddle Dom bo prizorišče drsalnih in hokej tekmovalj. Pred petimi leti zgrajen, je gotovo eden od največjih aren v Kanadi. V njem vsa leta domuje profesionalni hokej klub Calgary Flames. V njem je prostora za 19.000 gledalcev. Iz kateregakoli sedeža je odličen pogled na ledeno površino. Da mora biti nekaj posebnega pove že sama številka, koliko je stala za zgraditev: 97,7 milijona dolarjev.

Olympic Oval je pa gotovo največja in najmodernejša pokrita arena na svetu, zgrajena predvsem za tekme v hitrostnem drsanju. Drsalni oval oz. proga je 400 m dolga, obkroža pa prostor, kjer lahko postavi-jo dve drsalni oz. hokej igrišči. Je nekaj dodatek univerzi in važen zato, ker v njem lahko kontrolirajo toploto, kar je zelo pomembno za kakovost ledu, poleg tega drsalci ne bodo ovirani od vetra.

Da je stavba odlična so pokazale tekme v hitrostnem drsanju za svetovni pokal, kjer je pred tedni padlo 7 svetovnih rekordov. Na svetu sta samo še dve taki pokriti areni namenjeni hitrostnemu drsanju. Tod bodo tekmovali ženske na 500 m, 1000 m, 1500 m in 3000 m, moški pa na 500 m, 1000 m, 1500 m in 10.000 m. Za gle-

dalce je prostora za 4000 oseb.

Stampede Corral je starejša drsalna arena, ki lahko sprejme 6500 gledalcev in bo namenjena treningom in manj važnim tekmovaljem. Je na novo prenovljena.

To so stavbe v samem Calgaryju, kjer se bodo vršila najpomembnejša tekmovalja, za katere je največje zanimanje in so seve bila prve dni vstopnice povsem razprodane. Vse stavbe so pokrite in seve ogrevane.

Izvirna je zamisel prostora sredi starega dela mesta, ki se imenuje **Olympic Plaza** (trg). Je to prostor tlakovan z opekami darovalcev, ki so lani plačali za posamezno opeko z vklesanim darovalčevim imenom nekaj centov manj kot 20, letos pa že 30 dolarjev v povečanem delu trga. Seve vse že v nekaj dneh razprodano. Prostor je namenjen za popoldanske in večerne prireditve umetniškega značaja, ki se tam vrše že od srede januarja in to do 5 prireditev dnevno. Tudi bodo tudi vsak večer razdeljevali zmagovalcem tistega dne priborjene medalje. Zmagovalcem v arenah pa bodo razdeljevali medalje takoj po končanih tekmah kar v arenah.

Na severnem obrobju mesta ob velecesti v Banff so nekdanje smučišče Paskapoo preuredili v **Olympic Park**, uredili strmine, zgradili nekaj stavb in troje smučarskih skakalnic, majhno za 50 m in dve tekmovalni za 70 m in 90 m. Severno od teh pa so zgradili progo za bob in sankanje (luge). Je to nad km dolgo zmrzovano korito, ki se vijuga v dolino, kjer dosežejo na ledeni progi do 100 km brzine. Ko sem bil tam julija, je bilo 20 stopinj nad ničlo, na bob progi pa so se vršili treningi. Vse je res zgrajeno odlično, edino vprašanje je in bo vreme. Skakalnice se dvigajo nad dolino povsem osamljene, nikjer nobenega drevja, zato pa utegne tam gospodariti veter, ki nas v južni Alberti rad in pogosto obiskuje (oni teden kar do 126 km na uro!). V slučaju vetra bi bilo skakanje na smučeh nevarno. Skakalnice obkrožajo stojišča za 25.000 oseb.

Za alpske smučarske discipline (smuk, slalom, veleslalom in super slalom) so zgradili v dobrih petih letih povsem novo smučarsko središče **Nakiska** pod goro Allan, v strmi-

Osrečujoča zavest...

(Nadaljevanje s str. 5)

Radi bi dom Lipa s Slovenci čimprej napolnili.

Vsem, ki so nam do cilja kakorkoli pomagali, iskren Bog povrni!

Janez Kopač, C.M.
predsednik Odbora
doma Lipa

ne pa izsekali veliko prog, napeljali žičnice, v vznožju pa so poleg velike restavracije vse-mogoče stavbe, namenjene športnikom. Je pa to središče oddaljeno 100 km od Calgaryja, ki bo torej težko dosegljivo za množico gledalcev in zato priporočajo odhod iz Calgaryja 3 ure pred pričetkom tekem. Menda ne bodo dovolili vožnje tja privatnikom z avtomobili, na vse prireditve izven mesta bo vozilo menda nad 500 avtobusov — za 15 dolarjev vozni-ne.

Nakiska leži v krasni, komaj pred dobrim desetletjem turistično urejeni dolini Kananskis, ki izgleda pozimi zalita z metri snega in na obeh straneh varovana z rajdami gore kot svet iz pravljic.

Canmore Nordic Center je uro vožnje iz Calgaryja, prav blizu Banffa. Banff, mimogrede povedano, je menda največji in najlepši kanadski narodni park. Ob robu naselja Canmore so zgradili v obliki raztegnjenega kroga tekaške proge za smuške teke in tekmovalja v biathlonu (smučarski tek z vmesnim streljanjem v tarče, 50 m od proge). Tam bodo tudi tekmovali v teku za nordijsko kombinacijo (tek 15 km in skoki na 70 m skakalnic). Progo bodo tekmovalci morali preteči večkrat, kakor bodo pač zahtevale posamezne discipline (5, 10, 15, 30 in 50 km). Ob progi je prostora za 25.000 gledalcev. Seve so zgradili za tekmovalce in goste več stavb.

To so glavna prizorišča, ki bodo odslej služila zimskim športom. Naravnega tj. nebeškega snega je prav malo, zima je bolj pomlad kot zima, pa so vse proge posute z umetnim snegom, ki ga delajo z dragimi stroji že nad dva meseca. Že v decembru so vršila različna tekmovalja. Nasuli so pa tudi ob progah sneg za rezervo, imajo ga še na kupih in ga bodo v slučaju potrebe razvažali s tovornjaki in v strmine kar s helikopterji. Gre za čast in ponos, izgleda, da dolarji topot ne igrajo težavne vloge.

Calgary živi v nervozi in pričakovanju, ogromno denarja so izdali samo za zastave vseh sodelujočih narodov (tj. 59) in trakove vseh vrst in barv, ki že vihrajo ne le ob olimpijskih gradnjah, ampak po celem mestu. In zavedni Calgaryčani krase svoje domove, na milijone božičnih lučk jih bo krasilo. Vse postaja nekaj cirkusa, ki stane ogromne vsote, saj bodo igre v Calgaryju stale petkrat več kot so izdali za sarajevske l. 1984.

Kdor se zanima za smučarski šport, mu bo dan zastonj nad 80 ur direktnih prenosov na televiziji. Za pravico teh prenosov je ABC družba plačala 309 milijonov. Več tisoč novinarjev iz celega sveta je

(dalje na str. 7)

Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem

(Nadaljevanje s str. 4)

jame, se je zgodilo še nekaj, kar je bilo — tudi sam to tako imenuje — pravi čudež. Mlada bukev, ki je rasla na robu, je padla v jamo, vendar je imela korenine še v zemlji, veje pa je kakor nalašč ponudila temu fantu, ki je potem, ko se je ponoči vse okoli jame umirilo, počasi splezal ven — iz jame je prišel prav po tej mladi bukvi. Seveda je bil ves izčrpan, ranjena noga ga je bolela. Potem se je plazil po gozdu, lizal roso, se hranil s kislico in drugimi rastlinami, da je dobil toliko moči, da se je priplazil do prve hiše, kjer so mu pomagali.

Ko je bil že kakih devet mesecev skrit, je nastala nevarnost, da ga bodo odkrili, in domači so prišli k meni prositi, ali mu morem kako pomagati. In spet moram reči — čeprav nisem imel takih zvez, je ravno tisti dan nekdo prišel s tole ponudbo; če hoče kdo čez mejo, naj pride do te in te ure tja in tja in ga bomo spravili čez mejo. In tako se je ravno tisti dan lahko rešil, prišel čez mejo in še zdaj živi v tujini.

Sam fant je poudarjal, kako je takrat v tistem deliriju, ko se je plazil po gozdu, vedno čutil ob sebi pokojne brate, ki so mu neprestano govorili: Nič se ne boj, ti se boš rešil, ker Bog potrebuje pričjo. Meni seveda ni moglo biti nikoli žal, da sem mu pri tem nekoliko pomagal. Ko so me pri zasliševanju na Udbi vprašali tudi o tem dogodku, ki je prišel do njihovih ušes — ne vem, kako — in rekli: Zakaj nam niste prišli tega fanta prijaviti, ne pa, da ste ga poslali čez mejo?

Rekel sem jim tole: Po vesti tega nisem mogel storiti, kajti vedel sem, da ta fant nima nad seboj nobene druge krivde, razen to, da je za svojimi starejšimi brati odšel k domobranecem, da se je čudežno rešil, in da bi ga sedaj vi, če bi ga prišel prijaviti, morali na neki način likvidirati. Kajti takrat so bile kočevske jame še tabu in v javnosti o njih ne bi smeli ne govoriti ne uprizarjati procesov. Zato sem bil prepričan, da na ta način pomagam reševati življenje nedolžnemu človeku. In potem moram reči: vse je bilo mirno, nikoli več mi ni nihče tega očital; so pač razumeli, kajti takrat se v javnosti še ni smelo govoriti o vsem tem, kar

Predolimpijske drobtine

(Nadaljevanje s str. 5)

prosil za novinarska dovoljenja itd. Gotovo vsem željam Olimpijski odbor ne bo mogel ustreči. Pa seve radio itd. Trdijo, da bo tele olimpijske igre gledalo in poslušalo nad bilijon ljudi po celem svetu. Tudi jaz, v dnevni sobi in udobnem naslanjaču v toplem udobju, brez drenjanja in prerivanja.

Oglasil se bom še enkrat, pa samo s kratkimi odlomki dogajanj, ki pa vem, da vas bodo zanimali.

Pak

se je zgodilo v jamah Roga prve dni meseca junija 1945.

Kako ocenjujete položaj v slovenski Cerkev danes: kakšni so odnosi med njo in oblastmi v osemdesetih letih, če jih primerjate s sedemdesetimi, šestdesetimi, petdesetimi? Kako ocenjujete podatke Slovenskega javnega mnenja, ki kažejo visok odstotek pripadnosti (Slovencev) tradicionalni, katoliški kulturi (praznovanje božiča...) in bistveno nižji, od konca 60. let padajoč odstotek vernikov, ki se redno udeležujejo cerkvenega življenja? Kako sploh ocenjujete sociološka raziskovanja religije in Cerkev v Sloveniji?

Spremljal sem razvoj odnosov med oblastmi in Cerkvijo od prvih dni osvoboditve. Vmes je bilo sicer osem let zapore, pa tudi takrat sem lahko čutil utrip odnosov med Cerkvijo in oblastmi, potem pa jih spremljal kot župnik od leta 1955 do 1964, nato od leta 1964 kot generalni vikar in kasneje škof. Zato so mi te razmere dobro znane.

Reči moram najprej to, današnje razmerje je glede na razmerje pred letom 1950 bistveno drugačno. Takoj po vojni je bila Cerkev tista, ki je bila vsega kriva. Bila je blatna, na vse mogoče načine tepšana, kriva vsega zla. Duhovnike so množično zapirali in obsojali na visoke kazni. Mnogim so nastavljali razne zanke, da so imeli izgovor za aretacijo. Skratka: s Cerkvijo so ravnali, kakor ravna zmagovalec s premagancem. V boju za utrditev nove oblasti je bilo vedenje Cerkve med okupacijo kakor nalašč naročeno. Saj je že pred vojno eden izmed poveljnih vodilnih mož zapisal, da bodo klerikalce prisilili v izdajstvo.

V to prvo dobo sodi tudi ustanovitev Ciril-Methodovega društva. Slovenskim škofom je povzročilo veliko skrbi in težav, posebno ko so se trudili, da bi »non expedit« za Slovenijo ne veljal. Ne bi se rad sedaj spuščal v cilje in namene, ki so jih ustanovitelji imeli z društvom. Čisto gotovo je bilo zraven uresničevanje načela »divide et impera«.

Lahko mirno rečem: Začetki duhovniškega društva so imeli pred seboj zelo negativne cilje, saj so govorili celo o tem, da bi bilo treba našo Cerkev odtrgati od Rima in ustanoviti nacionalno Cerkev. Gotovo je zaslug mnogih duhovnikov, ki so, kljub temu, da so bili člani CMD in celo v njegovem vodstvu, te osti odbili in preprečili takšne poskuse. Tukaj moram omeniti posebej dr. Miklavčiča, pa tudi dr. Cajnkarja, ki sta bila gotovo toliko zvesta Cerkvi, da takih stvari nista mogla odobravati in podpirati.

Drugače se ne bi rad spuščal v ves potek razvoja duhovniškega društva, kajti danes je stanje popolnoma drugačno, kakor je bilo včasih. Nekdo, ki je bil član duhovniškega društva, mi je rekel: Vidite, kako

so se časi spremenili. Včasih smo bili mi tisti, ki smo se pogovarjali z oblastjo, zdaj ste pa škofje tisti, ki namesto nas opravljate to nalogo. Torej se je gotovo veliko spremenilo.

Nekako po letu 1955 so iz zaporov izpustili že skoraj vse duhovnike, saj jih je bilo včasih naenkrat zaprtih več kot 100, le redki so ostali. Po letu 1960 se je začelo stanje precej izboljševati. Pokojni škof Vovk je bil v zadnjih letih svojega škofovanja v stalnem dialogu z oblastmi in je skušal mnoge stvari urediti, preprečiti in je tudi mnogo dosegel.

Potem pa je nastopila doba, nekje po letu 1965, ko je naenkrat prišla popolna svoboda verskega tiska pri nas. Včasih še ene podobice nismo mogli tiskati, potem pa je kar naenkrat, mislim, da je bil pritisk tudi iz tiskarn, ki niso imele dela, prišla svoboda, da smo lahko v neomejeni nakladi tiskali Družino in pa knjige, Sveto pismo in publikacije; prej je bilo to domena CMD.

Zdaj pa je tudi škofija imela vso svobodo in tako vedno rad poudarjam, da je med vsemi socialističnimi državami Jugoslavija tista, ki je dala največjo tiskovno svobodo našemu verskemu tisku. Le redki so bili primeri, ko smo morali kaj popravljati, le nekaj je bilo zaplemb Družine, sicer pa ni bilo glede tega nobenih težav. Gotovo je tisk naredil svoje in pomagal tudi v javnosti, da je Cerkev iz izrazito defenzivnega stanja — tja nekje do leta 1960 — polagoma prihajala tudi v ofenzivo in da je skušala tudi v javnosti pridobivati ugled, posebno še s tiskano besedo.

Nadškof Pogačnik je nadaljeval delo svojega prednika nadškofa Vovka in znano je, da je za njegovega časa prišlo do velikega dialoga z Versko komisijo, pa včasih tudi Izvršnim svetom, ko so na razgovore povabili vse škofove in so skupaj reševali mnoga vprašanja. Tako se je polagoma dalo marsikaj rešiti in izboljšati.

Po Pogačnikovi smrti leta 1980 pa je nastopila čisto nova doba, ko je službo ljubljanskega nadškofa prevzel sedanji nadškof dr. Alojzij Šuštar, ki je bil prej 36 let v tujini, sprva kot študent v Rimu, potem pa je, najprej kot bolnik, ostal v Švici, kjer je dobil različne službe. Vabili smo ga v domovino in v začetku leta 1977 se je vrnil. Prišel je kot popolnoma nov človek, lahko bi rekli tudi: med vojno neomadeževan; prišel je z veliko razgledanostjo: poznal je, izobražen teološko in tudi v vseh drugih oziarih, ne samo razmere v Švici, ampak po vsej Evropi.

Tako moram reči, da je z njim nastopila neka nova doba navzočnosti Cerkve v Sloveniji. Oblasti so nehote morale Šuštarja spoštovati, jemati zares njegove sodbe, njegovo besedo, saj vemo, koliko različnih intervjujev je moral dati v tem času. Danes lahko rečemo: Cerkev je postala spet

živo prisotna med nami.

Ne smemo pa biti preveliki optimisti in pozabiti na to, da je še vedno naloga partije, da Cerkev ponižuje, zmanjšuje njen vpliv in polagoma čimveč ljudi odvrne od Cerkve in od vere. Nadalje ne smemo pozabiti na desetletja dolgo ateistično vzgojo v naših šolah; ta se pozna še danes.

Tudi danes; sicer moram reči, da ne v tako ostrih obrih kakor včasih, vendar pa je še vedno tu in tam čutiti to ost ateistične propagande, zaničevanje Cerkve in vere v vseh šolah, od osnovne do univerze. Naša oblast je spoznala, da je Cerkev velik družbeni dejavnik, ki ga je treba upoštevati in ki lahko s svojo etično vzgojo ljudstva, kakor je rad poudarjal pokojni nadškof Pogačnik, tudi v našem času prispeva svoj delež k splošni državljanski vzgoji ljudi.

Zanima Vas tudi vprašanje, kako da je tista zunanja pripadnost Cerkvi, kljub temu da danes Cerkev v svetu pridobiva ugled, po letu 1960 polagoma začela upadati, to se pravi manjši je obisk nedeljskega bogoslužja, prejemanja zakramentov itd., kakor nam govori pastoralna sociologija. Tukaj moram reči, da nisem strokovnjak in bi težko globoko posegel v vse vzroke. S to stvarjo se ukvarjajo naši državni, pa tudi naši cerkveni sociologi.

Gotovo je eden od vzrokov upadanja aktivnih vernikov v naših cerkvah ta, da je tista starejša generacija, ki je bila še strogo vzgojena v izpolnjevanju zapovedi, cerkvenih in božjih, in se je tega kljub vsemu, kar se je dogajalo med vojno, držala in vztrajala v zvestobi do Cerkve, še naprej izpolnjevala svoje dolžnosti.

Ljudje so govorili: V cerkev hodimo zaradi Boga. Teh ljudi pa je vedno manj, prihajajo pa nove generacije. Te se težko tako tesno vključijo v cerkveno življenje, kakor so se tisti, ki so zrasli in bili vzgojeni v popolnoma drugačnih razmerah. Tudi če ostanejo nekje v sebi verni, pa ne jemljejo tako zares cerkvenih zapovedi in aktivne udeležbe v življenju Cerkve. Gredo v cerkev tu in tam, za velike praznike itd.

Vemo tudi, da se je človek v tem času v okolju, v katerem živi, ne samo pri nas, ampak tudi v svetu, posebno še v Ev-

ropi, zelo spremenil. Človek postaja, zavedajoč se svoje svobode, vedno bolj samozaveden in si ne pusti tako zapovedovati kakor včasih. Torej je odstotek ljudi, ki na zunaj še kažejo svojo pripadnost tradicionalni katoliški kulturi — posebno se je to pokazalo lani ob prizadevanju za praznovanje božiča — bistveno zvišan. To je gotovo eden izmed vzrokov.

Drugo pa so razna duhovna gibanja, ki se pojavljajo med današnjo mladino, vemo pa, da ta duhovna gibanja mnokokrat iščejo čisto svoja pota, da se težko vključijo v Cerkev kot organizacijo, kot vidno družbo in zato mladih ne bomo nikoli več dobili v tako velikih množicah v cerkev, kakor pa je bilo to včasih, ko se je po končanem verouku vse kar nekako avtomatično prelivalo naprej v aktivno življenje s Cerkvijo.

Mladim moramo pač zaupati, upoštevati njihovo stremljenje, njihova hotenja; mnogi so razočarani nad materialističnim svetovnim nazorom, vedo, da jih ni osrečil, da ni osrečil družbe, in iščejo druga pota, vendar pa ta še niso povezana z aktivnim življenjem v Cerkvi.

Mislim pa, da naši sociologi, tako oni z državne univerze kakor naši pastoralni sociologi, te stvari zelo resno preučujejo in velikokrat vidimo, kako se rezultati ujemajo. Čeprav je znano, da je ta odstotek zunanje pripadnosti Slovencev tradicionalni katoliški kulturi prarastel tudi zato, ker so v zadnjem času, kakor vemo, ljudje v mnogih stvareh zgubili strah. Gotovo morajo sociologi priznati, da je bil strah izredno pomemben dejavnik in je vplival na posameznikovo odločitev ali bo tudi na zunaj pokazal svojo vernost ali ne.

Ta demokratizacija, počasno spreminjanje naše družbe v večjo demokratičnost, večjo svobodo — kaj vse lahko danes napišemo, česar včasih še misliti nismo smeli — vse to gotovo vpliva, da so ljudje zgubili strah, da si upajo tudi na zunaj pokazati to pripadnost, čeprav se še niso povsem vključili v aktivno cerkveno življenje.

Ko v naši sedanji vedno bolj

(dalje na str. 8)

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak

Frank Tominc lastnik CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

Pogovor s škofom dr. S. Leničem

(Nadaljevanje s str. 7)

demokratski družbi razmišljam o zboljšanih odnosih med oblastjo in Cerkvijo, me kot pričr nekdanjih dogodkov posebej motijo mnoge stvari, še prav posebej pa spomenik, postavljen med stolnico in škofijo, ki, sicer z odbitim prstom, kaže na škofijo kot velikega medvojnega krivca.

Spomenik je bil postavljen v tistih časih, ko je na vsak način bilo treba kazati na »notranjega sovražnika«. Postavili so ga v spomin na demonstracijo žensk, ki so med vojno množično organizirale protest zoper krivično zaprte ali internirane moše in sinove. Na njem je popolnoma zlagan napis, namreč, da je dal škof te ženske razgnati s policijo.

Vodiči, ki vodijo obiskovalce po Ljubljani, navadno pripeljejo skupine tudi pred ta spomenik in ga razlagajo. Slišali smo že, da je vodič rekel: Na tem mestu je dal škof streljati na ženske. Če grem sam kdaj mimo, ko vodič razlaga, si ne morem kaj, da ne bi stopil zraven in povedal, da je ta napis v resnici spomenik laži. Zgodilo se je, da je vodič pošteno rekel ljudem: No, sedaj ste pa slišali drugo stran resnice.

Kaj je dejansko bilo s to demonstracijo žensk? Spominjam se, da so bile za časa Italijanov take demonstracije dvakrat. Ženske so se vedno zbrale najprej v Zvezdi pred vojaško komando generala Robottija, nato so šle pred vladno palačo na Prešernovi cesti pred visokega komisarja Graziollija in tam so jih že začeli razganjati z vodnimi curki. Po Resljevi cesti so prišle že vse mokre pred škofijo. Prvič je menda škofijski hišnik zaklenil glavna vrata, ko so začele vpiti pred hišo. Škof je imel stanovanje prav na nasprotni strani in za demonstracijo ni vedel, kaj šele, da bi klical policijo ali gasilce, naj jih razženejo.

Drugič so prišle ženske po isti poti. Spet so jih dali Italijani polivat z vodnimi curki. Vse razburjene so prišle štiri delegatke v škofijsko pisarno in zahtevale, naj jih peljem k škofu. Šel sem k škofu, ki spet ni nič vedel o demonstracijah, in mu povedal željo teh štirih žensk, da bi jih sprejel. Rekel mi je, naj jih kar pripeljem. Res sem jih pripeljal in škof jih je lepo sprejel.

Začele so s svojimi prošnjami, naj vendar intervenira za zaprte in internirane. Škof jim je mirno pripovedoval, kaj vse je že storil za rešitev zaprtih, obsojenih in interniranih. Saj se je dogajalo, da je kakšen dan podpisal kar po 70 prošnj. Prosil je za vse brez izjeme, tudi za komuniste. Saj je znano, da so Italijani govorili: Na škofova priporočila ne smemo nič dati, saj on prosi tudi za komuniste.

Škof je vzel svoj običajni notes, kamor si je zapisoval imena, za katera so prosili intervencije, in si zapisal tudi ze-

lje teh žensk. Jaz sam sem jih spet pospremil iz hiše. To je vsa resnica, vse drugo je laž. In na tej laži stoji tudi spomenik med stolnico in škofijo.

Kolikokrat so nam že hrvaški obiskovalci spodnesli: Pa pravite, da imate pri vas odnose z oblastmi urejene in dobre, kako da ne morete odstraniti tega spomenika? Ko smo leta 1964 delali nov tlak okoli stolnice, je bila edinstvena prilžnost, da bi stari častitljivi kamen, ki so ga zaradi tega spomenika odstranili, postavili nazaj, in spomenik, ki je dejansko postal odlagališče za pse in pijance iz bližnje gostilne, naj bi se umaknil.

S to prošnjo sem šel — ko je bil nadškof Pogačnik na koncilu — k predsedniku verske komisije Borisu Kocijančiču in sem mu vso zadevo razložil. Zelo pozorno me je poslušal in rekel, da razume naš protest, toda zaradi množičnih organizacij se boji kaj ukreniti. Tako ta spomenik stoji še danes in zgovorno priča, kako težko je tudi našim oblastem priznati, kaj šele popraviti, kakšno krivico.

Druga stvar, za katero bi človek želel, da bi se kam premaknila, so duhovniški procesi. Vemo, da je oblast že marsikatero krivico popravila, ne mislim samo na dachauski proces. Zato se mi zdi, da bo prišel čas, ko bo le treba priznati, da je bilo veliko duhovnikov po vojni obsojenih popolnoma po nedolžnem. Mnogi procesi so bili z vso stalinistično tehniko sprovočirani, skonstruirani, ker je to takrat služilo utrjevanju oblasti.

Kaj naj rečemo recimo o primeru frančiškanskega brata z Viča, ki je odsedel dve leti samo zato, ker so ga na Ozni prisilili, da je podpisal izjavo, da bo samostanski špijon za viški samostan. Ker je to povedal svojemu predstojniku, so ga klicali na odgovornost. Priznal je, da je svojemu predstojniku povedal resnico. Bil je aretiran in na tajnem procesu obsojen na dve leti zapora zaradi izdaje državne tajnosti.

Kaj vse bi vedeli povedati duhovniki, ki so leta in leta presedeli v zaporih, ko do konca niso vedeli, zakaj so tam. Mislim, da je čas, da se tudi te stvari enkrat jasno povedo. Saj so še živi tisti, ki so procese pripravljali in inscenirali popolnoma po stalinističnih metodah. Kako je bila nato v zaporih organizirana špijonažna služba, kako so nekega duhovnika tako izstradali, da je imel stalno privide o svojih zasliševalcih in je potem delal to, kar so od njega zahtevali. Čas, ki je šel mimo, je kot najboljši zdravnik marsikaj pozdravil, duhovnik mora to vzeti kot del svojega poslanstva, a resnica bi le morala priti na dan, če nam gre res za to, da se odpiramo v demokratično družbo.

Kako ocenjujete »herezijo« Edvarda Kocbeka pred vojno

in po njej? Kako je nanj gledala — denimo v sedemdesetih letih — uradna Cerkev? Ali je po Vašem prepričanju v današnji Cerkvi njegov vpliv občuten?

Glede Kocbeka moram reči tole: Študentje smo ga spoštovali kot velikega, nadarjenega pesnika. Naš pokojni nadškof Pogačnik, ki je bil tudi sam upoštevan pesnik, je bil njegov mladostni prijatelj. Po Pogačnikovi smrti sem v njegovi zapuščini našel korespondenco s Kocbekom — tudi kasneje nista pretregala vezi.

Torej pesnika Kocbeka smo zelo spoštovali. Ko pa je v tistem ozračju, ki sem ga že prej enkrat opisal, ozračju, polnem strahu pred stalinistično revolucijo in komunizmom, prevladalo naše javno mnenje v Cerkvi, je njegov članek »Premišljevanje o Španiji« vzbudil najprej veliko pozornosti, nato pa tudi obsodbo.

Ta njegov članek je moral škof Rožman pod vplivom raznih pritiskov v Škofijskem listu celo obsoditi in od takrat je Kocbek med nami veljal za neke vrste »heretika«, ali vsaj ne za tistega zvestega katoličana, ki bi podpiral linijo Cerkve.

Ko se je Kocbek kot krščanski socialist priključil OF in nato odšel v partizane, so načnanj na naši strani gledali kot na tistega, ki gre dosledno za svojim prepričanjem, ki ga je pokazal v Premišljevanju o Španiji, vendar smo mnogokrat slišali: Kocbek je pač pesnik, in kot pesnik ni poklican, da bi bil tudi politik in se zaradi tega lahko zelo moti.

Toda mislim, da Vas bolj zanima Kocbek potem, v sedemdesetih letih. Omenil sem že, da je imel stik s pokojnim nadškofom Pogačnikom in da je velikokrat pokazal izredno veliko dobre volje s svojo odprtostjo, s svojim kritičnim gledanjem na vse dogodke nazaj, tja do Dolomitske izjave, začel je kritično presojeti in o tem tudi javno govoriti, da je potem tudi na strani Cerkve naletel na veliko bolj pozitiven odmev. Hkrati je prevzel tudi predavanja za naše študente pri velikonočnih konferencah v uršulinski cerkvi. In tako dalje.

Ko je bil že bolan, je nekoč izrazil željo, da bi se rad srečal s škofi, in tako sva ga z nadškofom Šuštarjem obiskala na njegovem stanovanju. Tega obiska je bil silno vesel, ves navdušen je razlagal o svojih načrtih, kazal svoje zapiske, dnevnik... in sploh sta naju z ženo Zdravko zelo lepo sprejela in bila izredno hvaležna za ta obisk.

Potem je Kocbek umrl in so prišli nadme, posebno dr. Trstenjak, njegov veliki prijatelj in sošolec, naj bi ga pokopal. Nadškof Šuštar je bil takrat na Dunaju na konferenci, telefoniral sem mu in dobil vtis, da bi ga on sam pokopal, če bi bil doma. Zato sem se tudi jaz odločil, da opravi pogrebne obrede. Vem, da sem se s tem mnogim zameril, posebno v inozemstvu, nekateri so me

Slovenski oder — zrcalo naših prizadevanj

(Nadaljevanje s str. 3)

glasbena, ki se itak ohranja brez posebnega truda, npr. s pesmijo, takorekoč mimogrede.

Literarni krožek rešuje torej najnujnejšo sestavino naše etniške kulture, saj le-tej grozi obsežnejša nevarnost upadanja, nazadovanja in obubožanja. Zato bi naj se žrtev naše mladine — in staršev — stopnjevala prav v tej smeri in verjemimo, da nas bo občinstvo nagrajevalo še z večjim navdušenjem. Prijetne glasbene točke človeka razvedrijo; literarne mu vzbujajo ponos in spomin na dom.

Skušajmo torej podvojiti napore te vrste in tekmuje v lepoti žive besede, mehke, prikupne, pa tudi bridke, svarilne, odločne, zmagovite, preroške, tolažilne in bodreče. Koliko barv in odtenkov izražanja človeške duše srečujemo torej v pesnitvah in kako globoko seže dobra deklamacija do srca! Vsaka uspela izpoved, ki zvabi solzo, na Kulturnih Nedeljah, bi se naj ohranila za ponovitev na poznejši slovesnosti Slovenskega dne. Ali bi tedaj bili v zadregi ob sestavi sporeda za to praznično jesensko revijo? In nagrajevali bi lahko posebne literarne došežke, s primernimi darili iz izkupačka.

Obe ti kulturni panogi, glasbena in literarna, terjata več naše pozornosti. Glasbena že dalj časa pogreša večje mladinske udeležbe pri solističnih instrumentih. Delna izjema se opaža le v pogledu klavirja (ki pa je najdražji in najteže prenosljiv). Vsa druga glasbila so zdaleč nezadostno zastopane, kar bistveno zamegljuje izgled na osnutek Slovenskega orkestra. Literarna mladika je, žal, obdana še s hujšimi težavami. Le-te se ne bodo odpravile brez večjih žrtv in spodbud.

Ni dvoma, da smo danes slišali lepe deklamacije, ki bi pa bile še za stopnjo boljše, ko bi se vsaka pesniška beseda bila izgovorila spoštljivo, počasi in preudarno, kot dragocena, zgoščena lepota izražanja; saj jo je pesnik izbiral z vso skrbjo, okusom in duševnostjo.

Morda bo potrebno dvakrat več ur za pripravo, in bolj vdana potrpežljivost; vendar bo ob tem vsak odrski pripravnik deležen prepričljivejše nagrade, obče in svoje lastne, ko bo po izpopolnjeni nalogi občutil bolj praznično zadoščenje. Publika bo vedela za njegovo

javno napadali in niso mogli prenesti tega, da sem pokopal bivšega partizana. Jaz pa sem gledal v njem kristjana, ki je v zakristiji uršulinske cerkve pokleknil pred duhovnika in prosil za spoved, »da bo s čistim srcem lažje govoril v cerkvi«.

Kocbekov vpliv je med današnjo katoliško inteligenco še vedno velik. Gotovo je, da uživa spoštovanje zaradi svoje doslednosti in odkritega stališča v zadnjih letih življenja.

(Konec)

izrecno duhovno žrtev in gani- lo jo bo. Pomnili ga bodo stoteri in nestrpno bodo hrepene- li, da bi ga spet slišali.

Pesniška prepričljivost bo postopoma zajemala nove plasti; proza in poezija se bosta širili na daljnje mladike. To bo smotrni napredek, ki se lahko napove kot realističen, če obrnemo več svojih moči na to nalogo. Duhovni zaklad se mora negovati, kot dehteči šopek, pri samih koreninah, z zalivanjem, pletjem in rahljanjem.

Neizrecna hvala vsem, ki hodijo po tej poti, kljub neštetim oviram! S pravico si lastijo nadevek »stražarjev v viharju«. Npravna dediščina jim ne izpolzne; z lahkoto in s častjo jo bodo oddali naprej, potomcem v lastnino, v varstvo in v uporabo.

Podprimo njih dejanja in posnemajmo te vrline, da bo dobila slovenska kultura več stebrov in da bo lahko nudila več zgledov prišedšim rodovom, ki se naj ne sramujejo tisočletne omike naših dedov.

Če nam Kulturne nedelje razgibajo misli v teh smereh, dosežejo nedvomno ključni namen, da se bodo nenehno stopnjevali rezultati srčnih, umnih vojščakov in nadvse prizadevnih organizatorjev.

Maks Milanec

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

prišla v ZDA v zadnjih 40. letih, vdova po l. 1972 umrlem možu Josephu, mati Josepha. Pokojna zapuščina več sorodnikov v Jugoslaviji. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na 6502 St. Clair Ave. jutri, v sredo, v cerkev sv. Vida dop. ob 10. in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes pop. od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

MALI OGLASI

For Rent

Looking for mature person to rent upstairs of unfurnished apt. Collinwood area. \$225 per month, including heat. No pets. Call 761-1365.

(10-13)

FOR SALE

E. 72 St. Sharp 3 bdrm bungalow, w/appliances. Fenced yard, garage. Lower 20's.

Kolo Realty

Call George: 321-3907

(4-11)

Furnace Cleaning Special — \$24.95. Repair on all makes of furnaces. Small home repairs of all kinds.

232-6008

(x)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK Pokličite 423-4444

(x)